Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 246 (4962).
15 ДЕКАБРЬ
ШАНБА
1973 ЙИЛ.
Баҳоси 2 тийин.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ ҲИНДИСТОНГА ҚИЛГАН ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДАГИ МАТЕРИАЛЛАР ТЎПЛАМИ

Сиёсий адабиёт нашриёти КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми аъзоси Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга қилган визити тўғрисидаги материаллар тўпламини нашр этди. Бу тўпламда Л. И. Брежнев билан Ҳиндистон Бош министри Индира Гандининг нутқлари, визит чоғида имзоланган Совет—Ҳиндистон қўшма ҳужжатлари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Ҳиндистон давлат арбоблари билан, Коммунистик партия раҳбарлари билан, шунингдек Ҳиндистон жамоатчилиги намояндалари билан учрашувлари тўғрисидаги ахборотлар ва бошқа ҳужжатлар бор.

Тўпламда «Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга қилган визити якунлари тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Советининг қарори эълон қилинган. Китобнинг биринчи саҳифаси мазкур қарордан олинган қуйидаги сўзлар билан бошланади: «Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга қилган визити якунлари КПСС Марказий Комитети апрель Пленумида қўйилган вазифага — халқаро вазиятда эришилган қулай ўзгаришлар муқаррар тус олишига эришиш вазифасига тўла-тўкис мувофиқдир». (ТАСС).

ЗАРБДОР МЕҲНАТИМИЗ—БЕШ ЙИЛЛИККА

САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЕТТИНЧИ СЕССИЯСИ

13 декабрь куни тушдан кейин Кремлда СССР Олий Совети палаталарининг мажлислар залида саккизинчи чақириқ СССР Олий Совети еттинчи сессияси Иттифоқ Советининг учинчи мажлиси бошланди.

Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громико, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, П. Н. Демичев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев ўртоқларни депутатлар ва меҳмонлар узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Мажлисда Иттифоқ Совети раисининг ўринбосари депутат **Б. Е. Патон** раислик қилди.

Мажлисда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1974 йилги давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети ҳақидаги ва СССРнинг 1972 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги масалаларни муҳокама қилиш давом эттирилди.

Биринчи бўлиб сўзга чиққан меҳнаткашлар депутатлари Москва шаҳар совети ижроия комитети раиси депутат **В. Ф. Промислов** сессия минбаридан туриб айтдики, КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини амалга оширишга ленинча партиямиз Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев қўшаётган ҳақиқатан ҳам жуда катта ҳиссани барча Совет кишилари каби москвaликлар ҳам юксак даражада қадрламоқдалар. Коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифалари билан, тинчлик программаси амалга оширилаётганлиги билан руҳланган Москва меҳнаткашлари тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилини меҳнатда янги муваффақиятларни қўлга киритиш билан нишонладилар.

Нотиқ уқтириб айтдики, Ватанимиз пойтахтини ривожлантиришнинг эндиги йилга мўлжалланган плани партия Марказий Комитети ва Совет ҳукумати томонидан Москва тўғрисида қилинаётган доимий ғамхўрликнинг янги ёрқин кўринишидир. План лойиҳасига мувофиқ Москвада саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми 6 процент кўпайтирилади. Социалистик мусобақа кундан-кунга кенгайиб бормоқда, меҳнаткашларнинг коллективлари муқобил планларни ишлаб чиқиб қабул қилмоқдалар.

1974 йилги пландан келиб чиқаётган вазифаларнинг бажарилиши, деди пировардида депутат, москвaликларнинг меҳнати, турмуши ва дам олиши учун яхши шароитлар вужудга келтиришга ёрдам беради, Москвани намунали коммунистик шаҳарга айлантириш йўлида қўйилган яна бир муҳим қадам бўлади.

Минбарда — енгил саноат ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик ва рўзғор асбоблари саноати министри депутат **В. Н. Доенин**. Партия XXIV съезди тўққизинчи беш йилликда бизнинг олдимизга шундай асосий вазифани қўйганки, деди у, бу вазифанинг ҳал этилиши халқ турмушининг моддий фаровонлигини ва маданий даражасини анча оширишни таъминлаши лозим. Енгил саноат, озиқ-овқат саноати, гўшт-сут саноати, тегирмон-элеватор саноати, балиқчилик саноати, полиграфия саноати, шиша саноати ва бошқа шу каби тармоқларни халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш воситалари билан кўпроқ таъминлашдан иборат жиддий вазифа қўйилган. Магазинларни кўпайтириш, узоқ фойдаланиладиган рўзғор асбобларининг хилини кенгайтириш ва ҳажмини кўпайтириш мўлжаллаб қўйилган. Бунинг учун партия кўрсатиб берган фақат бир йўл бор. У ҳам бўлса—шу тармоқларни техника билан қайта қуроллантириш йўлидир.

Нотиқ прогрессив усуллар қандай жорий қилинаётганлигини бир қанча корхоналарни мисолга олиб кўрсатиб берди. Чунончи, янги тўқув станоклари тез ўзлаштирилаётганлиги, деди нотиқ, ўзаро иқтисодий ёрдам кенгашига аъзо бўлган мамлакатларни социалистик иқтисодий интеграциялаш комплекс программаси амалга оширилаётганлигининг натижаси бўлди.

Министр айтдики, тармоқ заводларида ишлаб чиқариш қувватлари секин жорий қилинаётганлиги янги техникани ўзлаштиришдаги қалоқликнинг асосий сабаби бўлиб турибди. Бизнинг машинасозлик тармоғимиз, деди у, аслини олганда «Б» группаси учун станоксозлик саноатидир. Шу сабабли уни тезроқ суръатлар билан ривожлантириш керак.

Министр 1974 йилда министрлик корхоналарининг ва ташкилотларининг коллективлари олдида турган вазифаларга батафсил тўхталиб ўтди.

— Мамлакатимизнинг ишчилар синфи, барча совет кишилари, деди Москва яқинидаги «Электросталь» электрметаллургия заводининг пўлат эритувчиси депутат **В. Д. Постников**,— тинчликни мустаҳкамлашнинг, халқаро хавфсизликнинг ва халқлар ўртасида ҳар томонлама ҳамкорликни мустаҳкамлашнинг ленинча сиёсатини қизғин қувватламоқдалар. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Марказий Комитет сиёсий бюроси, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари шахсан Леонид Ильич Брежнев бу сиёсатни актив равишда ўтказиб келмоқдалар.

Донгдор пўлат эритувчи корхонада социалистик мусобақа авж олиб кетганлигини ҳикоя қилиб берди. «Камроқ сарфлаб, кўпроқ, яхши сифатли маҳсулот берайлик», деган шиор эндиликда завод коллективининг ишидаги асосий шиор бўлиб қолди.

Сўнгра нотиқ айтдики, прогуллар қилиш, ишга кечикиб келиш ҳамда меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини шу каби бузишлар натижасида иш вақти нобуд бўлаётганлигига энди ортиқ тоқат қилиб бўлмайди.

В. Д. Постников нутқининг охирида бундай деди:

— Мана шу юксак минбарда туриб КПСС Марказий Комитетини, шахсан Сиз, Леонид Ильични ишонтириб айтаманки, биз, ишчилар синфи, партиянинг юксак ишончини оқлаймиз, 1974 йилги планни ва умуман беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Туркманистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари депутат **В. Н. Риков** сўзга чиқиб, Туркманистон ССР меҳнаткашлари мамлакатимизда коммунизм қуриш умумхалқ ишига қўшаётган ҳисса тўғрисида гапирди. Саноат корхоналари беш йилликнинг дастлабки икки йили планларини муваффақиятли адо этиб, учинчи, ҳал қилувчи йилда ҳам умуман яхши ишламоқдалар.

Қишлоқ меҳнатчилари ва аввало пахтакорлар ажойиб муваффақиятларга эришдилар. Мамлакат улардан биринчи марта 1 миллион тоннадан кўпроқ пахта олди. Бу — давлат планида кўрсатилганидан анча кўп. Дон, сабзавот, полиз маҳсулотлари, узум, сут, жун, тухум ва бошқа жуда муҳим маҳсулотларни харид қилиш халқ хўжалик планлари ошириб бажарилди.

Нотиқ айтдики, Сессия муҳокамасига тақдим этилган 1974 йилги халқ хўжалик планининг ва давлат бюджетининг лойиҳалари мамлакатда экономикани ва маданиятни янада ўстиришни кўзда тутади, бу лойиҳаларда бутун мамлакатнинг манфаатлари билан ҳар бир айрим республиканинг манфаатлари бир-бирига жуда яхши уйғунлаштирилган.

Грузия ССР Министрлар Советининг раиси депутат **Г. Д. Жавахишвили** бу йил республика экономикаси планда белгиланганига қараганда тезроқ суръатлар билан ривожланаётганлигини айтди.

1974 йилда, деди нотиқ, Грузия экономикасини жадал ривожлантириш плани иттифоқ министрликлари ва идораларининг бевосита иштироки билан ишлаб чиқилди.

МОСКВА, КРЕМЛЬ. Саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг еттинчи сессиясида. Суратларда (юқорида) Иттифоқ Совети, (пастда) Миллатлар Советининг мажлислари. С. Смирнов ва В. Сметанин фотолари. («Известия»дан).

Г. Д. Жавахишвили планни материал-техника билан таъминлашни пухта ташкил этиш зарурлигини кўрсатиб ўтди.

КПСС Марказий Комитетининг бўлиб ўтган Пленумида ўртоқ Л. И. Брежневнинг сўзлаган нутқида баён қилиб берилган қоидалар ва хулосалар деди депутат 1974 йилги халқ хўжалик планини бажаришга коммунистларни, комсомолларни ва барча меҳнаткашларни сафарбар қилиш борасида Грузиянинг барча партия ташкилотлари олиб бораётган ишга асос қилиб олинади.

Кострома областидаги «Россия» колхозининг зоотехниги депутат **И. И. Пашкина** сўзга чиқиб айтдики, Леонид Ильич Брежневнинг АҚШга, Германия Федератив Республикаси, Францияга ва Ҳиндистонга қилган тарихий визитлари ҳаммамизнинг эсимизда турибди. Шу визитлар чоғида олиб борилган музокаралар, имзоланган ҳужжатлар партия XXIV съезди маъқуллаган тинчлик программасини амалга оширишга жуда муҳим ҳисса бўлиб қўшилди. Партиямиз ва давлатимизнинг тинчликсевар ленинча ташқи сиёсати ҳар бир совет кишисига яқин ва тушунарли сиёсатдир. Бу сиёсат осойишта ва бемалол меҳнат қилишга имконият бериб турибди.

Қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш тўғрисида партия ва ҳукумат кўрсатаётган ғамхўрлик қишлоқ меҳнатчиларига айниқса, тушунарлидир. 1974 йилги халқ хўжалик планида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни ва тайёрлашни янада кенг хажмда кўпайтириш кўзда тутилган. Бу осон вазифа эмас. Бу вазифани амалга ошириш чорвадорлар, мутахассислар, қишлоқ хўжалигидаги барча ходимларнинг кучини энг кўп даражада сафарбар қилишни талаб этади.

И. И. Пашкина чорвачиликни саноат асосига ўтказиш проблемаларига тўхталиб ўтди. Нотиқ, чорвачилик ва ем ишлаб чиқариш учун машинасозлик министрлиги тузилганлиги фермаларни комплекс равишда механизациялаштирмоқ учун машиналар ишлаб чиқаришни анча кенгайтиришга ва бу машиналарнинг сифатини яхшилашга ёрдам беради, деб ишонч билдирди.

Тожикистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари депутат **А. И. Шитов** сессияда сўзга чиқиб айтдики, бу йил мамлакатимиз коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида янги жуда катта муваффақиятларга эришди, СССР халқларининг қардошларча дўстлиги янада мустаҳкамланди, улар партия атрофида, партиянинг ленинчи Марказий Комитети теварагида тағин ҳам маҳкамроқ жипслашдилар. Тожикистон саноати, деди у, умуман беш йиллик планни муваффақиятли бажармоқда. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳамда меҳнат унумдорлигини ошириш топшириқлари ортиғи билан бажарилди. Партия катта иқтисодий чораларни амалга оширганлиги натижасида республика қишлоқ хўжалиги тобора юксалмоқда. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати республика пахтакорларининг ва чорвадорларининг меҳнатига юксак баҳо бериб, уларнинг энг яхшиларини СССР орденлари ва медаллари билан мукофотладилар.

Танаффусдан кейин мажлис Иттифоқ Советининг раиси депутат **А. П. Шитиков** раислигида давом эттирилди.

«Башнефтехим заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бошлиғи депутат **А. М. Петровга** сўз берилади. Сессияга тақдим этилган докладлар ва ҳужжатлар, деди А. М. Петров, мамлакатнинг социал-иқтисодий ривожланиши яхши суръатлар билан давом этаётганлигини, халқ фаровонлиги янада ошиб бораётганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Депутат Бошқирдистон Автоном Республикасидаги иқтисодий ривожланишнинг якунларини қисқача тавсифлаб берди. Бирлашма коллективи деди у, 1974 йил учун муқобил план ишлаб чиқди. Бу муқобил планда нефть қазиб чиқаришни ва қайта ишлашни, минерал ўғитлар ва нефть химиясининг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш кўзда тутилади.

Совет халқининг муваффақиятларига деди КПСС Архангельск область комитетининг биринчи секретари депутат **Б. А. Попов**, шимолнинг ёғоч тайёрловчилари ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Беш йиллик бошланганидан бери ялпи ишлаб чиқариш ва маҳсулотни реализация қилиш планлари ошириб бажарилди.

(Давоми 2-бетда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида катта муваффақиятларга эришганликлари ҳамда дон, картошка, қанд лавлаги ва деҳқончиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотишни кўпайтириш юзасидан олинган мажбуриятларини бажариш соҳасидаги шавкатли меҳнати учун СССР Олий Совети Президиуми Белоруссия ССР, Грузия ССР, Озарбайжон ССР, Литва ССР, Латвия ССР, Арманистон ССР ва Эстония ССРнинг колхозчилари, совхозларининг ишчилари, механизаторлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, «Сельхозтехника» ходимлари, тайёрлаш, транспорт, сув хўжалиги ва бошқа ташкилотларнинг ходимлари, партия, совет, касаба союз ва комсомол органлари ходимларидан катта группасини СССР Иттифоқи орден ва медаллари билан мукофотлади.

СССР Олий Совети Президиумининг СССР орден ва медаллари билан мукофотлаш тўғрисидаги фармонлари «СССР Олий Совети ведомостлари»да ва маҳаллий матбуотда эълон қилинади.

ЧОРВАЧИЛИК ШАҲАРЧАЛАРИ

«Узгипросельхоз» институтида Янгийўл районидаги Ленин номли колхоз учун 600 бош соғин сигирга мўлжалланган сут комплекси лойиҳаси яратилди. Бу — бутун бир чорвачилик шаҳарчасидир. Бу ерда соғин сигирлар ва бузоқлар учун бинолар, озиқлантириш учун бостирмалар ва молларни яйратадиган майдончалар, туғиш бўлими, оқ кафель қопланган машиналар, соғиш зали ва унга туташиб кетган холодильник изоляция блоклари бўлади. Ферма ҳузурида озуқа тайёрлайдиган катта цех ҳам ташкил қилинади. Конвейер бу ердан озуқани охурларга етказиб беради. Молларни парвариш қилиш ва биноларни тозалаш ишларининг ҳаммасини механизмлар бажаради. Чорвачилик шаҳарчаси билан ёнма-ён суғориладиган маданий-яйлов барпо этилади. Биноларни енгил типдаги йиғма темир-бетон конструкциялардан қуриш кўзда тутилади.

Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли, Бўка районидаги Ҳамза номли колхозлар, Самарқанддаги «Ғаллаорол» совхози учун ҳам ана шундай комплекс лойиҳалаштирилди. Лойиҳалаш иши муддатидан бир ой олдин бажарилди. Чизмалар хўжаликка топширилди.

МУНАВВАР ЗАФАР ҚУЧДИ

ЮНУСОБОД, 13 декабрь (ЎзТАГ мухбири). Республика чорвадорларининг кўп сут соғиб олиш учун мусобақасининг ташаббусчиси Калинин районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхози аъзоси Мунаввар Исоқова мажбуриятини бажариб бўлди. У йил бошидан бери 23 сигирнинг ҳар биридан 5.500 килограммдан — бултурги йилдагидан 300 килограмм кўп сут соғиб олди.

Сут соғувчи соғин сигирларини ўзи етиштирди. «Эра», «Косинка», «Минута» деб аталган сигирлар бир йилда 6000 килограммдан кўп сут бермоқда. Пода шундай сersут сигирлар билан батамом тўлдирилганида Мунаввар олти тонналн марраға етади. У бой тажрибаларини ёшларга ўргатмоқда, илғор тажриба мактабини олиб бормоқда. Унинг шогирдлари ва мусобақадош дугоналари Қутби Файзиева, Наима Едгорова, Ҳадича Орипова ва бошқалар ҳар бир сигирдан 5.000 — 5.200 килограммдан сут соғиб олдилар.

Колхознинг ҳамма сут соғувчилари оширилган мажбурият ҳисобидан сут топширмоқдалар.

ЭРТАГИ САБЗАВОТ КЎПАЯДИ

Хўжалигимизда сабзавот етиштиришни кўпайтириш учун барча тадбир ва чоралар кўилмоқда. Шу сабабли йилдан-йилга маҳсулот етиштириш ортиб бораяпти. Айниқса, сўнгги уч йилда бу соҳада катта силжиш рўй берди. Маҳсулот етиштириш уч баробарга кўпайди.

Социалистик мусобақанинг кенг авж олдирилаётганлиги сабабли ана шундай улкан ютуқларни қўлга киритяпмиз. Зарбдор йилда ҳам ташаббус кўрсатиб меҳнат қилинди. Шу сабабли шаҳар меҳнаткашларининг дастурхонига пландаги 6950 тонна ўрнига 8700 тонна сабзавот етказиб берилди. Картошкадан ҳам мўл ҳосил олинди. 460 ўрнига 554 тонна картошка сотилди. Қулупнай етказиб бериш икки баравардан зиёдроқ кўпайди. Хўжаликда бошқа экинлардан олинган маҳсулотлар ҳам пландагига нисбатан анча ортиғи билан адо этилди.

Сабзавот етиштиришда Абдураҳим Шерматов бошлиқ бригада деҳқонларининг эришган ютуқларини алоҳида қайд қилиб ўтиш керак. Бригада аъзолари 700 ўрнига 1300 тонна сабзавот топшириб, катта ютуқни қўлга киритдилар. Бригада аъзолари беш йиллик планни уч йил ичида муваффақиятли адо этдилар. Мирзакарим Мирзаев бошлиқ бригада сабзавоткорлари 620 тонна, Қаҳҳор Мусалов бошлиқ бригада деҳқонлари 900 тонна сабзавот топшириб, йиллик планни 150 процентдан бажардилар.

Меҳнатни тўғри ташкил қилиш—сабзавотдан мўл ҳосил етиштиришнинг муҳим омилларидан биридир. Аввалари карам кўчатлари қўл билан ўтқазилар эди. Ҳар бир гектар ерга кўчат ўтқазиш учун 25—27 киши куни сарфланарди. Эндиликда СКНБ-4, СКН-6 маркали машиналар ёрдами билан экилмоқда. Бу эса экиш муддатини қисқартирмоқда. Дербент навли карам экишда ҳар гектар ерга 4—6 ишчи кучи сарфланмоқда.

Биз плёнкалар остида сабзавот етиштириш илмини тўла-тўкис эгаллаб олдик. Ҳар йили ҳам шу усул билан сабзавот етиштириб эрта кўкламдаёқ шаҳарликларга жўнатилмоқда. Ҳозир 30—35 гектар ерда плёнкалар остида экин ўстирилмоқда. Ҳар йили 580—600 тоннага яқин сабзавот ва картошкани эрта етилтириб, апрель май ойларидаёқ шаҳар меҳнаткашларига жўнатаяпмиз. Эрта етиштириш ҳисобига бу экинлардан камида 3—3,5 минг сўмдан соф фойда олинмоқда.

Ҳосилдорликни оширишда маҳаллий ўғитлардан фойдаланишнинг ниҳоятда катта аҳамиятга эга эканлиги ҳаммага маълум.

Гўнг солинган ерларда экинлар яхши ўсиб, тез ҳосилга киради. Шуни ҳисобга олиб биз ҳар гектар ерга 20—25 тоннадан гўнг чириндисини солиб, кейин ҳайдаймиз.

1974 йил учун ҳозирдан пухта замин яратилмоқда. Ҳар гектар ерга 400—500 килограммдан суперфосфат солиниб, шудгор қилиб қўйилди. 15—20 тоннадан гўнг чиқарилди. Шу билан бирга эртаги экин экиладиган ерларда ариқ олиниб, кўчат ўтқазишга тахт қилиб қўйилди. 60 гектар ўрнига 75 гектар ерга кузги пиёз, беш гектар ерга сабзи экилиб, парвариш қилиняпти. Дербент навли карам уруғи етиштиришга ҳам тайёргарлик қизғин. Сабзавоткорларимиз республикамизнинг юбилей йилида янада баракали меҳнат қилиб, пландагига нисбатан анчагина кўп эртаги, ўртаги ва кечки сабзавот етиштириб берадилар.

Ф. АЗИМХУЖАЕВ,
Калинин районидаги «Қорасув» совхозининг бош агрономи.

ЗАРБДОР МЕҲНАТИМИЗ—БЕШ ЙИЛЛИККА

(Боши 1-бетда).

Беш йиллик мобайнида областда металл ишлаш тармоғи маҳсулот ишлаб чиқаришни анча оширди, қоғоз, картон, пайраха плиталар, озуқа ачитқилар ишлаб чиқариш кўпайтирилди.

Ёғочсозлик саноатининг ходимлари, деди нотиқ, ёғоч материаллар тайёрлаш ҳажмини анча кенгайтириш ва бундай материалларни кўпроқ чиқариш учун зўр бериб ҳаракат қилмоқдалар.

«Вахрушевуголь» комбинатига қарашли «Волчанский» разрезининг кончилик мастери депутат **В. И. Страхов** сўзга чиқиб айтдики, Свердловск областининг меҳнаткашлари тўққизинчи беш йилликнинг учинчи, ҳал қилувчи йилида давлат план топшириқларини ва социалистик мажбуриятларни барвақт бажариш учун социалистик мусобақани кенг авж олдириб маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми бўйича ўн бир ойлик планни муддатидан олдин бажардилар.

В. И. Страхов айтдики, мен ишлаб турган «Волчанский» разрезидаги кўмир қазиб бериш участкасининг коллективи ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб келгуси йилда меҳнат унумдорлигини 1973 йилда эришилган даражага нисбатан 15 процент кўпайтиришга қарор қилди.

Халқаро вазиятни юмшатиш йўлида жуда катта ва самарали ишлар қилаётган партиямиз Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневдан барча совет кишилари каби Кубань меҳнаткашлари ҳам ғоят миннатдордирлар, деди Краснодар ўлкасидаги Каневский район партия комитетининг биринчи секретари депутат **В. П. Назаренко**, ленинча тинчликсевар сиёсатининг муваффақиятлари туфайли мамлакатимиз халқлари тинч бунёдкорлик меҳнати билан тўла-тўкис шуғулланиш, истиқболни кўзлаб ишлаш имкониятига эга бўлдилар.

Омскдаги нефтни қайта ишлаш комбинатининг бош директори депутат **В. А. Рябов** сессияда сўзга чиқиб, Сибирда ишлаб чиқарувчи кучлар барқ уриб ривожланаётганлиги тўғрисида, Сибирь хом ашё базасидан мамлакатимизнинг тайёр маҳсулот етказиб берувчи жуда катта районига тобора кўпроқ айланиб бораётганлиги ҳақида гапирди. Нотиқ беш йиллик учинчи йили планининг бажарилиш якунларига тўхталиб айтдики, Омск нефтчилари ўзларининг планлари билан бир қаторда социалистик мажбуриятларини ҳам муваффақиятли бажармоқдалар. Комбинат маҳсулотининг учдан бир қисми сифат белгиси билан чиқарилмоқда.

Қозоғистон Коммунистик партияси Кўкчатов область комитетининг биринчи секретари депутат **Е. Н. Овулбеков** сўзга чиқиб, республика меҳнаткашларининг мамлакатни ривожлантиришга қўшаётган ҳиссаси тўғрисида гапирди. Беш йилликнинг уч йили ичида, деди у, Қозоғистонда саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми 25 процент ошди.

Бу йил қишлоқ хўжалик меҳнатчилари катта муваффақиятларга эришдилар. Давлатга Қозоғистоннинг бир миллиард пуддан кўпроқ юқори сифатли дони сотилди. Республика меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневга берган ваъдаларини шараф билан бажардилар.

Шу билан Иттифоқ Советининг мажлиси тугади.

* * *

14 декабрь эрталаб соат 9 да СССР Олий Совети палаталарининг мажлислар залида Миллатлар Советининг учинчи мажлиси очилди.

Депутатлар ва меҳмонлар **А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов** ўртоқларни давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари депутат **Е. З. Залиев** мажлисга раислик қилди.

Мажлисда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1974 йилги давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети ҳақидаги ва СССРнинг 1972 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги докладларини муҳокама қилиш давом эттирилди.

Музокараларда биринчи бўлиб Белоруссия ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, республика госплани раиси депутат **Ф. Л. Кохонов** сўзга чиқди.

Белоруссия шаҳар ва қишлоқларининг меҳнаткашлари, деди у, хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма участкаларида социалистик мусобақани кенг авж олдириб юбордилар. Республика 1973 йилни яхши кўрсаткичлар билан якунламоқда.

Бутун совет халқи сингари Совет Литвасининг меҳнаткашлари ҳам беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида республика халқ хўжалигини интенсив ривожлантиришни давом эттирдилар, меҳнат унумдорлигини ошириш, моддий ва меҳнат ресурсларини тежашнинг янги резервларини қидирдилар, деди Литва касаба союзлари республика советининг раиси депутат **К. И. Мацкевичус.**

К. И. Мацкевичус республика саноати, фани ва маданияти тармоқларининг юксалганлигини, меҳнаткашлар фаровонлигининг ошганлигини кўрсатувчи маълумотларни келтирди.

СССР нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министри депутат **В. С. Федоров** минбарга чиқади.

Совет халқининг меҳнат жасорати, Коммунистик партия, унинг ленинча Марказий Комитети, Марказий Комитети Бош секретари Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги Марказий Комитет Сиёсий Бюроси қунт билан кун сайин олиб бораётган жуда катта сиёсий ва ташкилотчилик ишларининг самаралари беш йилликнинг уч йили планининг бажарилиш якунларида, Олий Совет муҳокамасига тақдим этилган 1974 йилги план ва бюджет лойиҳаларида мужассамлашган, деб таъкидлади нотиқ.

В. С. Федоров тармоқни техника билан қайта қуроллантириш зарурлиги ҳақида гапирди.

Бурятия саноати деди Улан-Удэ авиация заводининг директори депутат **С. И. Исаев,** дастлабки маълумотларга кўра, беш йилликнинг уч йили мобайнида маҳсулот ишлаб чиқаришни 1970 йилдагига нисбатан қарийб учдан бир баравар кўпайтиради. Ҳозир партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, меҳнат коллективларининг диққат-эътибори резервлардан тўлароқ фойдаланишга қаратилгандир.

Туркманистон ССР Министрлар Советининг раиси депутат **О. Н. Оразмуҳамедов** бундай деди: Республика саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш ва реализация қилиш йиллик планини муддатидан аввал бажарди. Қишлоқ хўжалик меҳнатчилари катта муваффақиятларга эришдилар. Ватан омборларига Туркманистон бир миллион тоннадан кўпроқ, яъни беш йилликнинг охирида топшириш планлаштирилганидан 100 минг тонна ортиқ пахта топширди.

1974 йилги СССР давлат плани билан СССР давлат бюджетининг сессия муҳокамасига тақдим этилган лойиҳалари халқ хўжалигини юксак суръатлар билан ривожлантиришни кўзда тутади.

Эстония ССР Йигева районидаги «Лустивере» колхозининг раиси депутат **М. Э. Куускла,** Кабарда-Балқария АССР Министрлар Советининг раиси депутат **К. С. Кушхов,** Тува АССР Министрлар Советининг раиси депутат **М. К. Мендумелар** ҳам музокараларда сўзга чиқдилар.

* * *

Соат 12 да Катта Кремль саройида СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг иккинчи қўшма мажлиси бўлди.

Залда жуда кўп меҳмонлар — Москва ва пойтахт области меҳнаткашларининг вакиллари, Совет Иттифоқидаги чет эл дипломатлари, журналистлар ҳозир бўлдилар.

Мажлис аҳли **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громико, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** ўртоқларни гулдурос, давомли қарсаклар билан, ўринларидан туриб кутиб олдилар.

Мажлисни Миллатлар Советининг раиси депутат **Е. С. Насриддинова** очди.

Кун тартибининг биринчи моддаси — «СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1974 йилги давлат плани» тўғрисида СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси депутат **Н. К. Байбаков** якунловчи нутқ сўзлади.

СССР Олий Советининг Миллатлар Совети билан Иттифоқ Совети СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг СССР Министрлар Совети тақдим этган 1974 йилги давлат планини атрофлича кўриб чиқдилар, деди у. СССР Олий Совети палаталари план-бюджет ва тармоқ комиссияларининг хулосаларида ҳамда қўшимча докладларида ва депутатларнинг нутқларида 1974 йилги халқ хўжалик плани мамлакат экономикасини янада ривожлантириш ва халқнинг турмуш даражасини ошириш юзасидан КПСС XXIV съезди ўртага қўйган вазифаларни рўёбга чиқаришда катта қадам бўлиши таъкидлаб ўтилди. План-бюджет ва тармоқ комиссияларининг қўшимча докладларида ҳамда депутатларнинг нутқларида план — тўкис маъқулланди.

Шу билан бирга СССР Олий Совети палаталарининг план-бюджет ва тармоқ комиссиялари ип газлама, жун ва шойи газламаларни, пойафзал, трикотаж маҳсулотларини ва халқ истеъмол қиладиган молларнинг бошқа турларини реализация қилишни жами 155 миллион сўм миқдорида кўпайтириш тўғрисида таклиф киритдилар. Бу таклиф даромадларни деярли 122 миллион сўм миқдорида кўпайтириш имконини беради. 1974 йилги халқ хўжалик планига тегишли аниқликлар киритилади.

Олий Совет иккала палатасининг мажлисларида халқ хўжалик планини муҳокама қилиш вақтида депутатлар ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишга ва экономикамиз ривожини интенсивлашга, шунингдек биринчи галда ишлаб турган қувватлардан яхшироқ фойдаланиш ва янги қувватларни тезроқ ўзлаштириш, моддий ва молия ресурсларидан рационал фойдаланиш, иш вақтининг нобуд бўлишини тугатиш ҳисобига халқ хўжалигидаги мавжуд резервлардан янада тўлароқ фойдаланишга қаратилган бир қанча муҳим таклифларни киритдилар.

План-бюджет ва тармоқ комиссиялари ўз хулосаларида капитал қурилиш ишини яна яхшилаш ҳамда асосий фондларни ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишни жадаллаштириш зарурлигини таъкидладилар.

Шу сессиянинг ўзида таъкидлаб ўтилганидек, деди сўзини давом эттириб Н. К. Байбаков, капитал маблағларни концентрациялаш соҳасидаги тадбирлар 1973 йилда асосий фондларни ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишни жадаллаштириш имконини берди. Бироқ, халқ хўжалигини янада ривожлантириш вазифалари капитал қурилишни ташкил этишни яхшилаш, уни янги, янада юксак поғонага кўтаришни талаб қилади.

Иттифоқ Совети план-бюджет ва тармоқ комиссияларининг қўшимча докладларида тармоқлараро фойдаланадиган маҳсулотни ихтисослаштирилган ҳолда ишлаб чиқаришни ривожлантириш зарурлигига, станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги билан оғир, энергетика ва транспорт машинасозлиги министрлиги бу маҳсулотни ишлаб чиқарадиган корхоналарни қониқарсиз равишда қураётганлигига эътибор тўғри жалб қилинди.

План-бюджет комиссиялари 1974 йилги халқ хўжалик планига доир хулосаларида халқ хўжалиги кўпгина турдаги машиналар ва механизмларнинг запас қисмлари билан қониқарсиз таъминланаётганлигини таъкидлаб ўтдилар.

Н. К. Байбаков механизациялаштирилган дон омборларини жадал қуриш тўғрисида яқинда қарор қабул қилинганлигини айтди. Шу билан бирга, СССР тайёрлаш министрлиги, СССР қишлоқ хўжалиги министрлиги, қурилиш министрликлари ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари дон омборлари қурилишига кўпроқ эътибор беришлари зарур, чунки дон омборларини ишга тушириш плани кўп жойларда бажарилмаётир.

СССР Госплани ва машинасозлик министрликлари дон ташийдиган автотранспорт юкини узлуксиз тушириб олишни таъминлайдиган техника ишлаб чиқаришни кўпайтириш чораларини кўрадилар.

Шу сессияда хўжалик ва маданий қурилишнинг бошқа муҳим масалалари юзасидан ҳам таклифлар киритилди. Кўпгина депутатлар айрим министрликлар, СССР Госплани ва бошқа ташкилотлар номига бир қанча танқидий мулоҳазалар айтишди.

СССР ҳукуматининг топшириғига биноан ижозатингиз билан шуни маълум қиламанки, халқ хўжалик планига доир ҳамма таклифлар ва мулоҳазалар эътибор билан кўриб чиқилади ва улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинади.

СССР Министрлар Совети, СССР Госплани, СССР Госснаби, министрликлари ва бошқа ташкилотлар планни бажариш жараёнида халқ хўжалигидаги қўшимча резервларни аниқлаш ва улардан ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш учун фойдаланиш соҳасидаги ишни давом эттирадилар.

Н. К. Байбаков ўз сўзининг охирида бундай деди: 1974 йилги халқ хўжалик планини муҳокама қилиш вақтида экономикамизни ривожлантиришнинг энг муҳим масалалари синчиклаб ва танқидий кўз билан кўриб чиқилди, бу эса халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида катта-катта резервлар борлигини кўрсатди, беш йилликни бажариш давомида ана шу резервлардан фойдаланиш зарур. Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида тўққизинчи беш йилликнинг тўртинчи йилида — 1974 йил халқ хўжалик плани топшириқларини муваффақиятли равишда тўла ва ошириб бажаради, бу эса беш йилликни муваффақиятли туғаллаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади. Бунга шак-шубҳа йўқ.

СССР Олий Совети СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1974 йилги давлат плани тўғрисидаги Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қонунини палаталар бўйича алоҳида-алоҳида овоз бериб, якдиллик билан қабул этди.

Кун тартибининг иккинчи масаласи — «СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1972 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида» СССР молия министри депутат **В. Ф. Гарбузов** якунловчи нутқ сўзлади.

Иттифоқи Совети билан Миллатлар Советининг план-бюджет ва тармоқ комиссиялари ҳамда сессияда сўзга чиққан депутатлар СССРнинг 1974 йилга мўлжалланган ва СССР Олий Совети тасдиғига тақдим этилган давлат бюджетини тўла-тўкис ва якдиллик билан маъқулладилар. Палаталарнинг комиссияларида бюджетнинг муҳокама қилиниши ва СССР Олий Совети сессиясида кўриб чиқилиши шуни кўрсатдики, СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети партия XXIV съездининг ва КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорлари асосида тузилган бўлиб, экономика ва маданиятни янада юксалтириш, совет халқининг фаровонлигини ошириш ҳамда мамлакат мудофаасини мустаҳкамлаш юзасидан планда кўзда тутилган тадбирларнинг бажарилишини пул ресурслари билан таъминлайди.

СССР молия министрлиги план-бюджет ва тармоқ комиссияларининг ҳамда депутатларнинг ҳамма мулоҳазалари ва таклифларини синчиклаб кўриб чиқади, тегишли чораларни белгилайди, зарур ҳолларда эса СССР Министрлар Советига маълум қилади.

КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми, деди сўзини давом эттириб В. Ф. Гарбузов, 1974 йилги планнинг тўла ва ошириб бажарилиши умуман беш йилликни муваффақиятли туғаллаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади, мамлакатнинг иқтисодий потенциалини янада ўстириш учун, халқнинг моддий фаровонлигини ва маданий даражасини ошириш учун шароит яратади, деб ҳисоблади.

Депутатлар СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети тўғрисидаги Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қонунини палаталар бўйича алоҳида-алоҳида овоз бериб тасдиқладилар. СССРнинг 1974 йилги давлат бюджети палаталарнинг план-бюджет ва тармоқ комиссиялари тузатишлари ҳисобга олинган ҳолда даромадлар бўйича 194.300.866 минг сўм ва ҳаражатлар бўйича 194.088.010 минг сўм миқдорида, даромадлар ҳаражатлардан 212.856 минг сўм ошиқ қилиб тасдиқланди.

Халқ хўжалигини пул билан таъминлаш — оғир саноатни, қурилиш индустриясини, енгил саноатни ва озиқ-овқат саноатини, қишлоқ хўжалигини, транспортни, уй-жой — коммунал хўжалигини ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришга жами 95.118.028 минг сўм, социал-маданий тадбирларга жами 70.283.122 минг сўм, шу жумладан давлат социал страхование бюджетидан 22.445.674 минг сўм ҳаражат қилинади.

Мамлакат мудофаасига 1974 йилда 17.650.000 минг сўм маблағ ажратилади.

КПСС XXIV съездининг директиваларига биноан келгуси йилда совет халқининг фаровонлигини янада ошириш юзасидан беш йиллик планда кўзда тутилган тадбирларни амалга оширишга йилига 15.760.000 минг сўм ажратилади, шундан 5.070.000 минг сўми 1974 йилдан бошлаб амалга ошириладиган тадбирларга сарф қилинади.

Қонунда иттифоқдош республикаларнинг давлат бюджетлари белгилаб берилган.

СССР Олий Совети СССРнинг 1972 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақидаги ҳисоботни тасдиқлади.

Шундан кейин сессия кун тартибининг учинчи моддасини кўриб чиқишга — СССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлашга ўтди. Бу масала юзасидан СССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **М. П. Георгадзе** доклад қилди.

СССР Олий Совети Президиуми, деди у, СССР Олий Советининг олтинчи сессиясидан кейин ўтган давр ичида халқ хўжалигини янада ривожлантиришга, совет кишиларининг фаровонлигини оширишга, социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга қаратилган бир қанча фармонларни қабул қилди. Докладчи ана шу фармонлар қабул қилиниши зарур бўлганлигини асослаб берди.

Олий Совет СССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаб, тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилди.

Саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг еттинчи сессияси кун тартиби тугади. Сессия ёпиқ деб эълон қилинади.

(ТАСС).

ТОШКЕНТ метрополитенининг азамат бунёдкорлари Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг ярим асрлик олтин тўйини муносиб меҳнат ютуқлари билан кутиб олишга аҳд қилишган. Уларнинг самарали меҳнатлари натижасида метрополитен қурилишида олиб борилаётган иш ҳажми кун сайин кенгайиб боряпти. Сиз ушбу суратларда (чапда) нормани ортиғи билан адо этаётган илғор проходкачилардан В. Малих, Ш. Уралов, М. Шайхуддинов, Б. Дудков ва Е. Шутов ўртоқларни ўзаро суҳбат чоғида кўриб турибсиз. Ўнгда: Ҳамза станциясида олиб борилаётган ишлар тасвирланган.

В. Таран фотолари.

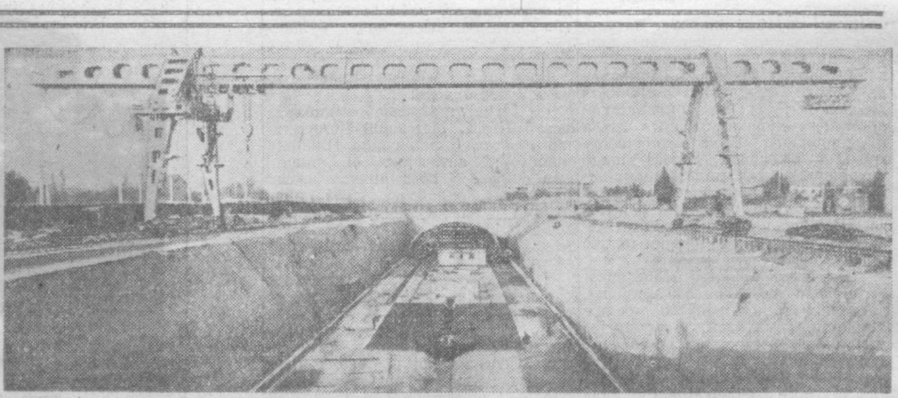

УНУМЛИ АРПАНИНГ РАҚИБИ

Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институтида чиқарилган арпа нави «Узбекский орошаемий» («Ўзбекистон суғориладиган арпа нави») деб аталган. Ҳозир Ўзбекистон хўжаликларида маҳаллий унумли арпа нави тарқалган. Бу нав асосан лалми ерларда ўстирилади ва у яхши ҳосил беради. Суғориладиган ерларда эса унинг бошоғи ётиб қолади.

Янги нав арпа агротехниканинг юксак талабларига тўла мос бўлиб, лалми ерларда экишга ҳам, беда билан аралаш қилиб экишга ҳам мўлжалланади. Республикада ҳар йили 150—160 минг гектар ерга беда экилмоқда. Суғориладиган гектардан кўпроқ маҳсулот олиш учун бедага бошқа экинлар ҳам аралаш қилиб экилмоқда. Тез орада уларнинг ўрнини «ўғитни хуш кўрувчи» тезпишар янги нав эгаллайди.

Олимлар ва синовчиларнинг фикрича кўра янги навнинг истиқболи катта. Ҳозир бу нав давлат синовидан ўтмоқда. У соф ҳолда экилса гектар бошига 40 центнер дон беради, беда билан аралаш қилиб экилганда эса гектар бошига 25 центнердан дон беради.

(ЎзТАГ).

ИНСТИТУТ ТЕЛЕПРОГРАММА КЎРСАТЯПТИ

Тошкент алоқа электр техника институтининг муаллимлари бир неча дарсхоналарда ўтирган студентларга лекция ўқиш имкониятига эга бўлдилар. Бу ерда таълим телестудияси ишга туширилди. Зангори экранда тажрибалар, ўқув кинофильмлари намойиш қилинмоқда. Кейинчалик программалар ётоқхоналарда ҳам қабул қилинади. Таълим программаларидан ташқари студентлар ҳаваскорлик тўгаракларининг концертлари ҳам кўрсатилади.

Ҳозир программалар оқ-қора тасвирда кўрсатилмоқда, лекин рангли кўрсатадиган ускуналар ҳам монтаж қилинмоқда. Таълим телемаркази очилишининг ўзи бўлғуси инженерлар учун жуда яхши тажриба бўлди.

Тошкент темир-йўл транспорти инженерлари институтида ҳам таълим телестудияси ишлайбошлади. Тошкент ва Самарқанд Давлат университетларида шундай телестудиялар очиш мўлжалланяпти.

Кейинчалик олий мактаб телестудияларидан давлат телевизион марказлари орқали бутун республикага сиртқи ўқувчилар учун ўқув программалари кўрсатила бошлайди.

(ЎзТАГ).

ВЕНГРИЯ ТААССУРОТЛАРИ

ҚАРДОШЛАР САНЪАТИ

Ўзбекистон Рассомлар Союзи правлениеси раисининг ўринбосари, фалсафа фанлари кандидати Тилаб Маҳмудов яқинда бир группа совет санъаткорлари делегацияси составида Венгрия Халқ Республикасида бўлди. Делегация аъзолари қардош мамлакатнинг бир қанча шаҳарларида бўлиб, венгер халқининг фан ва маданият соҳасида эришган ютуқлари билан танишдилар ва учрашув вақтларида мамлакатимизда олиб борилаётган буюк ишлар ҳақида гапириб бердилар.

Қуйида биз Т. Маҳмудовнинг Венгрия таассуротлари ҳақида ёзган лавҳасини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Будапештда бир неча кун бўлганимиздан сўнг Ходмезевашархей шаҳрига йўл олдик. У ерда мен рассомлар учун Ўзбекистон ва Ўрта Осиё тасвирий санъати тараққиётининг баъзибир тенденциялари ҳақида лекция ўқишим керак эди.

Таржимон билан дастлабки учрашувимиздаёқ, Венгрияда узун нутқлар беобрў эканлигини, қисқа ва аниқ, масаланинг моҳиятини ифода этиш зарурлигини уққан эдим.

Ходмезевашархей шаҳрига Будапештдан эрталаб соат 6 да жўнадик. Ҳали тонг отмаган, тун пардаси ҳамон шаҳарни қоплаб турган пайт эди. Шунга қарамай, шаҳар кўчаларида ҳаёт қайнаган. Дўкон олдидаги расталарга сабзавот мевалари териб қўйилган, олма, помидори, узум ва қовоқлар, гаримдори ва ноклар, картошка ва сабзилар, лимон ва апельсинлар электр нурида товланиб турибди. Харидорлар ҳам кам эмас.

Ходмезевашархейда бизни Януш Торняи номидаги музей директори доктор Янош Домотор кутиб олди. У жуда қувноқ ва очиқ кўнгил одам экан. Бу музейнинг тарихи қизиқ бўлган. Шаҳарда ўтган асрдан бошлаб турли мактаб ва гимназиялар актив фаоллик кўрсатганлар. XIX асрнинг ўрталарида Януш Торняига шаҳар стипендия тўлаб турган ва у Парижда ўқиб бадиий саводини чиқарган. Януш Торняи ўзи деҳқон бўлгани учун камбағал-деҳқонлар болаларининг саводли бўлишига кўпроқ аҳамият берган. У 1904 йили мазкур музейни ташкил этади. Шундан буён музей бу шаҳардаги рассомлар асарларини халқ орасида пропаганда қилувчи мактаб вазифасини ўтаб келмоқда.

Музей — Ходмезевашархей шаҳри археологик топилмаларидан тортиб, деҳқонларнинг қурол-яроғларини ва ҳозирги замон маҳаллий рассомларнинг асарларигача намойиш этади. 20 йилдан буён бу музей залларида йигирманчи кузги кўргазма очилди. Бу кўргазмага фақат шу шаҳар рассомларигина эмас, балки Ходмезевашархей атрофларига келиб, ижод уйларида ишлаган барча рассомлар таклиф қилинади.

Ходмезевашархей — қишлоқ хўжалик районининг йирик шаҳри. Унинг атрофлари деҳқончилик билан машғул бўлган кишилар манзили ва сўлим манзаралар билан ўралган. Бу шаҳар чеккасига рассомлар учун ижодий уйлар ва дам олиш пансионатлари қурилгани бежиз эмас. Бундан ташқари, шаҳарда алоҳида рассомлар маҳалласи ҳам бор. Унда рассомлар учун икки қаватдан иборат алоҳида котеджлар қуриб берилган. Ҳар бир котеджда иккитадан рассом оиласи билан туради. Котеджнинг ярми устахона, ярмиси истиқомат қилиш учун мўлжалланган хоналардан иборат.

Венгрияга биринчи бор қадам қўйишимиздан то сўнгги кунгача Совет Иттифоқига бўлган ҳурмат ва эътиборни сезиб юрдик. Дўстлик туйғулари ҳар бир венгер қалбидаги эзгу туйғулар сифатида намоён бўларди.

Венгрия жамоатчилиги яқиндагина бу ерда бўлиб ўтган Ўрта Осиё ва Қозоғистон рассомларининг кўргазмасидан олган таассуротлари оғушида экан. Ўзбекистон, Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистон рассомларининг асарлари венгер томошабинларига кучли таъсир этган, бизнинг санъатимизга бўлган қизиқиш кучли бўлган бир пайтда биз борган эканмиз.

Ўрта Осиё рассомларининг бунчалик катта муваффақиятининг турли сабаблари бор эди: биринчидан, бу картиналар Ўрта Осиё халқлари эстетик онгининг тараққиётидан далолат берар, иккинчидан, Совет Иттифоқи халқларининг шаклан миллий, мазмунан социалистик санъатлари қанчалик ранг-баранглик касб этганини очиқ-ойдин кўрсатиб турарди.

Шунинг учун мен қисқа тарзда Ўзбекистон ва Ўрта Осиё нафис санъатининг тараққиёт тенденциялари ҳақида гапириб беришим керак эди. Аввало, тасвирий санъатимиз тарихига қисман тўхталиб ўтдим. Тарихан меъморчилик, миниатюра, халқ-амалий декоратив санъати, заргарлик ва бадиий адабиёт бизда юксак бадиият чўққисига кўтарилганини, аммо дастгоҳ тасвир фақат Ўрта Осиёнинг Россияга қўшилишидан сўнг, айниқса Октябрь революциясидан кейин тараққий этганини таъкидлаб ўтдим.

Биз Ходмезевашархейда рассомлардан Солои Ференц, Файер Чабо, Валерия Тот—Клигл Шандор (эру-хотин ҳайкалтарошлар), Хижу Ференцларнинг уйида, устахоналарида бўлдик.

Рассомлар одатда камгап бўлишади. Лекин, гоҳо гаплар тўпланиб қолади шекилли, қайси устахонага кирмайлик узоқ суҳбатлашдик, баҳслашдик, фикр олишдик.

Солои Ференц — жуда нозик колорист ва маиший мавзудаги картиналар устаси. У қишлоқ ҳаёти воқеаларини, миллий турмуш белгиларини акс эттиришни севади. Солои Ференцнинг асарлари худди новеллалар сингари қисқа, таъсирли ва рассомни ўраб олган жилвагар муҳитга бўлган ижодкор туйғуларининг самимийлиги билан ажралиб туради. Талантли рассом Фейер Чабо ҳам Ходмезевашархейда яшайди. Унинг «Натюрморт», «Портрет», «Аёл портрети» сингари асарлари рассомнинг юксак тасвирий маҳоратидан, нозик чиза олиш қобилиятидан далолат беради.

Ҳозирги замон Венгрия тасвирий санъатининг ўзига хос хусусиятлари юксак истеъдод эгаси Хижу Ференц ижодида тўлароқ ва кенгроқ ифода этган десақ бўлади. Бу рассом устахонасига борган кунимиз Будапештда бўлиб ўтган шахсий кўргазмасида намойиш қилинган асарлари қайтиб келган экан. Бирма-бир бу полотноларни кўрар эканмиз Хижу Ференц билан санъат, тасвирий санъат, ижодкор, рассом ҳақида узоқ гаплашишга, баҳслашишга тўғри келди. Бизнинг мусоҳабаларимиз кўпроқ тасвир воситаси имкониятларидан фойдаланиш, мазмун ва шакл бирлиги, бадиий образнинг ҳаётийлиги устида бўлди.

Ўзаро учрашувлар ва ижодий баҳслар давомида шу нарса маълум бўлдики, Венгрия рассомлари иложи борича ҳаётни индивидуал тарзда идрок этишга ва фалсафий теранлик билан бадиий умумлаштиришга ҳаракат қилмоқдалар.

Ҳозирги замон венгер рассомлари кўпроқ фалсафий мулоҳазаларнинг ифодали аксини кўрсатишга уринмоқдалар. Бу нарса, ўз навбатида, айрим асарларнинг тажриба доирасида чекланишига, ҳаётий шакллардан четлашишига олиб келган. Умуман олганда, романтик ва реалистик услуб, йирик ғояларни ифодалашга қаратилган монументаллик ҳозирги замон венгер санъатига хос хусусиятлардир.

Турли эстетик йўналишларга қарамасдан Венгриянинг барча бадиий лабораторияларида ижодий меҳнат қизғин давом этмоқда. Венгрия рассомлари ажойиб ижод уйларига, табиат қўйнидаги устахоналарига эга, уларнинг асарлари давлат ва жамоат эътиборида.

Биз Венгрия рассомларининг ижодий режалари ва изланишлари билан яқиндан танишдик, совет рассомлари ютуқларини гапириб бердик. Бундай дўстона ижодий учрашувлар асримизнинг ўзига хос хусусиятларидан бири бўлиб, миллий санъатларнинг ривожланиши ва ўзаро ҳамкорлигида катта аҳамиятга эга.

Тилаб МАҲМУДОВ.

ЙИЛНИ МУНОСИБ ЯКУНЛАЙЛИК

ОЙЛИК ИҚТИСОДИЙ ОБЗОР

Тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили ҳам тугамоқда. Яна саноқли кунлардан сўнг 1974 йилга одим ташлаймиз. Ҳозир барча саноат корхоналарида, хўжалик йилини яхши кўрсаткичлар билан якунлаш учун қизғин кураш бормоқда. Унинг иштирокчилари давлат плани ва зиммага олинган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажариш, янги йилни ёруғ юз билан кутиб олишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

Шунинг учун ҳам областимизнинг ўнлаб завод ва фабрикалари, коллективлари ҳозирнинг ўзидаёқ келгуси йил ҳисобига ишламоқдалар. Умуман олганда областимиз саноатчилари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини амалга ошириш йўлида фидокорона меҳнат қилиб, давлат планларини бажаришда дуруст ютуқларга эришмоқдалар. Шу йилнинг ўн бир ойлик саноат маҳсулоти реализация қилиш плани 102,6 процент қилиб адо этилди. (Тошкент шаҳри ҳисобга кирмайди). Топшириқдагидан ташқари ўнларча миллион сўмлик турли-туман маҳсулотлар ишлаб чиқарилди.

Саноатимизнинг юксалиш суръатлари ҳам чакки бўлмаяпти. Шуни айтиш кифояки, ўтган ўн бир ой мобайнида 1972 йилнинг худди шу давридагига қараганда 7 процент кўп миқдорида маҳсулот реализация қилинди. Ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми эса 7,4 процент ортди.

Областимиздаги барча районлар ва шаҳарлар меҳнаткашлари ўн бир ойлик маҳсулот реализация қилиш планини муваффақиятли бажардилар. Юқори Чирчиқ районидаги саноат корхоналарининг коллективлари жуда катта меҳнат ғалабасини қўлга киритишди. Йил бошидан социалистик мусобақани авж олдириш, мавжуд асбоб-ускуналар қувватидан унумли фойдаланиш, ишлаб чиқариш жараёнларини тинмай механизациялаш туфайли маҳсулот реализация қилиш йиллик плани муддатидан бир ой илгари зиёдаси билан бажарилди. Областимиз саноатчилари эришган ютуқларга Ангрен, Бекобод, Янгийўл шаҳарлари, Бўстонлиқ, Оққўрғон, Бўка районларининг меҳнаткашлари ҳам салмоқли ҳисса қўшдилар.

Энг муҳим маҳсулот турларининг аксарият кўпчилигини ишлаб чиқариш ва реализация қилиш бўйича ўн бир ойлик план тўла ёки ошиғи билан адо этилди. Экономикамизнинг етакчи тармоқларидан бири бўлган электр энергетика саноати корхоналари ишчи-хизматчилари қўлга киритган ютуқлар салмоқлидир. Нурхоналарда йил бошидан буён пландагидан ташқари 210 миллион киловатт-соатдан кўпроқ электр энергияси ҳосил қилинди. Ангрен шахтёрларининг меҳнат ютуқлари ҳам жуда баракали бўлмоқда. Кончилик техникасидан унумли фойдаланаётган кўмирчилар ҳал қилувчи йилда ҳар қачонгидан ҳам жадал ишлашяпти. Пландагига қўшимча кўмир қазиб чиқариш бўйича йил бошида зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини зиёдаси билан уддаладилар. Шу вақтгача пландан ташқари 160 минг тонна «қора олтин» қазиб чиқардилар ва истеъмолчиларга етказиб бердилар.

Йил бошидан буён қўшимча реализация қилинган бу цемент миқдори 27 минг тоннадан кўпроқни ташкил этди. Бундан ташқари саноатчиларимиз пландагига қўшимча ,121 минг сўмлик химия асбоб-ускуналари, 50 минг квадрат метрдан ортиқ дераза ойнаси, ўнларча минг тонна олтингугурт кислотаси, 68 минг сўмлик қишлоқ хўжалик машиналари, 179 минг квадрат метр линолиум ишлаб чиқардилар.

Бевосита халқ истеъмоли эҳтиёжлари учун товарлар ишлаб чиқарувчи аксарият корхоналарнинг коллективлари ҳам ўн бир ойлик давлат планини бажаришда дуруст натижаларга эришдилар. Шуни айтиш кифояки, ўтган ўн бир ой мобайнида қўшимча 56 минг жуфт чарм пойафзал, 172 минг сўмлик мебель, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари сал кам 3400 тонна, 1534 тонна гўшт, 850 тонна колбаса маҳсулотлари, 1000 тоннадан ортиқ ширинликлар тайёрланди.

Қатор маҳсулотларни ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан анчагина ортди. Масалан, электр энергияси ҳосил қилиш 7,8 процент, кўмир қазиб чиқариш 9,9 процент, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 6,8 процент, химия асбоб-ускуналари тайёрлаш 12,4 процент кўпайди. Айниқса, олтингугурт кислотаси ишлаб чиқаришни кўпайтиришда юксак кўрсаткичга эришилди. Ўтган ўн бир ой давомида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан бундай маҳсулот тайёрлаш 24,4 процент ошди. Давлатга қишлоқ хўжалиги машиналари ишлаб чиқариш 9,5, колбаса маҳсулотлари 12,9, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари 10,5, мебель 11,7 процент кўп етказиб берилди.

Область саноатида меҳнат унумдорлигини ошириш топшириғи ҳам муваффақиятли бажариляпти. Ўтган ўн бир ойда бу муҳим кўрсаткич пландагига нисбатан 1,4 процент кўпайди. Сўнгги ноябрь ойида унумдорликнинг ортиш даражаси белгиланганига нисбатан 3,5 процент бўлди. Ҳар бир ишловчи ҳисобига маҳсулот тайёрлаш ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 4,8 процент ошди. Область саноатида ялпи маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг сал кам 60 проценти меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига бўлди.

Меҳнат унумдорлигини оширишда Чирчиқ ва Янгийўл шаҳарлари, Оққўрғон, Бўка, Пискент районлари саноатчилари бошқаларга намуна бўлмоқдалар. Янгийўл шаҳри, Бўка ва Пискент районлари саноат корхоналарида маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ортишига фақатгина меҳнат унумдорлигини ошириш эвазига эришилди.

Область саноатида товар маҳсулоти таннархини камайтириш планини шараф билан адо этилмоқда. Шу йилнинг 10 ойи ичида маҳсулот таннархини камайтиришда 6 миллион 95 минг сўмлик жамғарма олинди. Бу ютуққа Янгийўл ва Ангрен шаҳарлари, Оққўрғон, Бекобод, Пискент районлари саноат корхоналарининг коллективлари муносиб ҳисса қўшдилар. Биргина Янгийўл шаҳрида маҳсулот таннархини камайтириш эвазига кўрилган фойда 1 миллион 100 минг сўмликдан кўпроқни ташкил этди. Ангрен шаҳрида олинган жамғарма 731 минг сўм миқдорда бўлди.

Оққўрғон район саноатчилари маҳсулот таннархини камайтиришда барча шаҳарлар ва районлар бўйича энг юксак кўрсаткичга эришдилар. Бу ерда салкам 1 миллион 300 минг сўмлик давлат маблағи иқтисод қилинди. Пискент районида 1 миллион 156 минг сўмлик, Бекобод районида эса 769 минг сўмлик қўшимча фойда кўрилди.

Лекин областимиз саноатчилари фаолиятида қатор камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Ҳали ҳам бизда маҳсулотни реализация қилиш давлат планини бажармаётган корхоналар мавжуд. Ўтган ўн бир ой ичида 14 корхона планни бажармади ва натижада давлатга бир неча миллион сўмлик кам маҳсулот етказиб берилди. Қатор муҳим маҳсулот турларини ишлаб чиқариш бўйича ўн бир ойлик план адо этилмади. Культиваторлар, бинокорлик ғишти, тилинган тахта, чигит, консервалар, совун ва бошқа маҳсулотларни тайёрлашда пландагидан бир мунча орқада қолинмоқда.

Меҳнат унумдорлигини оширишда оқсаётган корхоналар ҳам анчагина бор. Бекобод шаҳар ва Калинин район саноат корхоналарининг коллективлари бу муҳим кўрсаткич бўйича ўн бир ойлик планни бажаришнинг уддасидан чиқмадилар. Ўнлаб корхоналар меҳнат унумдорлигини ошириш планларини бажармади ва айримларида ҳар бир ишловчи ҳисобига унумдорлик ўтган йилдаги кўрсаткичдан ҳам камайиб кетди. Шуниси афсусланарлики, меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича планни бажармаётган корхоналарда ишловчилар сони планда белгиланганига нисбатан анча кўп бўлмоқда. Ангрендаги кўмирни ер остида газга айлантириш станцияси, «Узбекшахтострой» трестининг темир-бетон буюмлари заводи, Бекобод цемент комбинати, «Спецмонтажводстрой» трестининг ёрдамчи корхоналар бошқармаси ва бошқа корхоналарда шундай аҳволни кўриш мумкин. Ўнлаб саноат корхоналарида маҳсулот таннархи ошиб кетди. Бу соҳада, айниқса, Олмалиқ кон металлургия комбинати, Ангрендаги уйсозлик комбинати, Чирчиқдаги трансформатор заводи, Ўзбекистон қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинати оқсамоқда. Уларнинг ҳар бири маҳсулот таннархининг юзларча минг сўмлик ошиб кетишига йўл қўйдилар.

Хўжалик йилини барча соҳаларда муносиб якунлаш учун юқорида қайд қилинган камчиликларни тезда бартараф этиш керак. Жойлардаги партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, хўжалик органлари раҳбарлари ана шу масалага алоҳида эътибор беришлари ва ҳар бир саноат корхонасида ҳал қилувчи йил планининг барча кўрсаткичлар бўйича муваффақиятли бажарилишини таъминлаш учун зарур чора-тадбирларни кўришлари лозим.

КОММУНИСТИК меҳнат зарбдори А. ЗИЯЕВ кўп йиллардан буён Тошкентдаги офсет фабрикасида меҳнат қилиб, коллектив ҳурмат ва эътиборини қозонган ишчилардан. Шу боисдан унинг номи район «Ҳурмат тахтаси»дан муносиб ўрин олган.

Ж. Тўраев фотоси.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ МАЙДОНИ

Пойтахтнинг Фурқат ва Халқлар дўстлиги кўчалари кесишган жойда кўркам майдон бунёд этишга киришилди. Келгусида Халқлар дўстлиги номи бериладиган бу майдон теварак-атрофида бир қатор осмонўпар бинолар кўкка бўй чўзади. Ҳозир томошахоналар ва спорт иншоотларини лойиҳаловчи Марказий илмий-тадқиқот институти ходимлари майдонда қуриладиган 3100 ўринли кино-концерт зали лойиҳаси устида ишламоқдалар. Лойиҳа битиши билан қурилиш ишлари бошлаб юборилади.

Улкан кино-концерт зали майдоннинг архитектура ансамблини бир-бирига боғлаб туради. Бу ерда концертлар, кинолар қўйишдан ташқари Иттифоқ ҳамда халқаро аҳамиятга эга бўлган симпозиумлар ҳам ўтказилади.

ДЕҲҚОН БАХТИ

Мўсин ака идорадан чиққанда вақт алламаҳал бўлди. Чўлдан эсаётган совуқ шабада этни жунжитади. Ойдин кечада қишлоқ янада осуда, салобатли кўринади. У кўча бўйлаб одим ташлайди. Шу сокин кечада унинг хаёлини тўзғитган, қалбини шуълалантирган, ажиб бир илиқлик бағишлаган нарсани қидиргандай оҳиста атрофга назар ташлайди. Чўлда ўтган умридан қувонади. Шунча йиллардан бери юрт фаровонлиги йўлида тупроқ олтинга айланаётгани, турмуш янада гўзаллашаётгани қалбга сўнмас аланга, ғайрат бағишлайди.

... У машаққатли кунлар анча ортда қолди.

Мағрур ва поёнсиз Далварзин дашти кучли бўрондан увиллайди. Иссиқда қовжираган янтоқ шохларини шамол чирпирак қилиб учиради. Бу кимсасиз чўлда ҳаёт кўринмайди.

Даштга жасоратли инсон қадам ташлади. Оташқалб кишиларни ҳеч нарса чўчитолмади. Уларнинг нияти битта: чўлни инсон измига бўйинсундириш, янги экинзорлар, боғлар, қишлоқлар барпо этиш. Қудратли техника ишга тушди. Биринчи галда ботқоқлик, қамишзорларнинг сувини кочириш, паст-баландликларни текислаш ишлари бошланди.

Ўшанда Мўсин ака қирчиллама йигит эди. Чўлқуварларнинг биринчи сафида дастлаб очилган ерга биринчи бор чигит ташлади. Чигит бир текис униб чиқди. Яйдоқ дашт яшил экинзорлар билан безанди. Бригада азаматлари астойдил меҳнат қилишди. Кузга келиб гектар бошига 20 центнердан ошириб ҳосил кўтарилди. Бу биринчи ютуқ ҳамманинг дилини хушнуд этди.

Кўп ўтмай Мўсин ака бригадаси ҳосилдорликни оширишда янада юқори кўрсаткичга эришди. Тажрибали, ғайратли, ҳар ишнинг тадбирини топа биладиган бригада бошлиғини бўлим бошқарувчи қилиб тайинлашди. 35 центнердан ҳосил олди. Бу пайтда Далварзин чўли ўзлаштириб бўлинган эди. Энди «Кўкорол»га ҳужум бошлаш планлаштирилди. Мўсин аканинг дилида янги орзу туғилди: янги чўлга кетиш нияти.

Уни чўлга, янги ташкил этилган совхозга директор қилиб тайинлашди. «Янги хўжалик пойдеворини ўзингиз қўясиз — дейишди райкомда. Тажрибангиз ташкилотчилингизга ишониб, шундай қарорга келдик».

Мўсин Ортиқов янги ўзлаштириладиган ерларни кўздан кечирди. Бу ерда унинг кўзига икки чўпон ертўласидан бўлак ҳеч нарса кўринмади. «Қишлоқни худди шу ерда қурамиз, обод қишлоқ бўлади,» деб дилидан ўтказди, у.

«Ленинград» совхозининг тузилиши шундай бошланди. Хўжалик тизгинини маҳкам ушлаган директор раҳбарлигида бир томонда, қурилиш, иккинчи тарафда чўлга ҳужум давом этди. Баҳор келиб, 500 гектар ерга чигит ташланди. Юздан ортиқ хўжалик янги уйларга кўчиб кирди.

Бу ерда тўрт йил олдин ўн центнердан ҳосил кўтарилган бўлса, ҳозир 25—30 центнердан ошяпти. Ҳадемай, қирқ центнер мўлжалга олинади.

Ўтган кузда шундай бўлди. Барча ҳосил йиғиб олиниб, ерлар бир текис шудгор қилингач, совхоз активларининг йиғилиши бўлди. Йиғилишнинг мақсади келгуси ишлар режасини тузиб олиш эди. Йиғилишни директорнинг ўзи очди.

— Бу ерга тўпланишимиздан мақсад қилинадиган ишларимизни белгилаб олиш, — деди, у. — Бутун район бизни кузатаяпти. Тўғри, ҳосилдорлик яхши, план бажарилаяпти, бу билан фахрлансак бўлади. Аммо олдимизда қилинадиган анча ишлар бор. Экин майдонини кенгайтиришимиз, чўл номини ўзгартиришимиз керак.

У ўтирганларга бир-бир разм солди. Ҳамма хаёлан режа тузаётганди. Директор дераза ёнида телпагининг боғичини ўйнаб ўтирган бўлим бошқарувчиси Қаршибой Ёрбоевга «Нима дейсан» деганидек ишора қилди.

— Мен ҳам анчадан бери шулар ҳақида ўйлаб юрибман, — деб гап бошлади у. — Ўтган қисқа муддатда салкам бир ярим минг гектар ер ўзлаштирилди. Бу кўрсаткич ҳали бизни қаноатлантирмайди. Биз бу ерларга чўлни экинзорларга айлантириш, боғ-роғлар яратиш нияти билан келганмиз. Демак, йил сайин чўлнинг ичкарисига, ҳали очилмаган хазинага йўл топишимиз керак. Бу йил бўлимимиз чўлқуварлари қўшимча юз гектар майдонга чигит ташлайди.

Йиғилишда ҳамма бирин-кетин сўз олиб, имкониятга яраша қўшимча ерга пахта экишга сўз берди. Бир сўз билан айтганда пахтанинг янги кони очилди. Директор ҳисобича янги йилда қўшимча 500 гектар ерга чигит ташланадиган бўлди.

Янги ҳосил тараддудини ўтган куздан бошлаган чўлқуварлар улкан зафар қучдилар. Умумий пахта майдони икки минг гектарга етказилди. Давлат хирмонига 4 минг тоннага яқин «оқ олтин» тўкилди. Ҳосилдорликни оширишда Қаршибой Ёрбоев бошлиқ бўлим пешқадамлик қилди.

Кеч куз. Бир текис ҳайдаб қўйилган экинзор ёқасидаги йўлдан оҳиста одимлаб бораётган киши тобора баландга кўтарилмоқда. Уфққа бош қўяётган қуёш нури борлиқни алвондек қизартирган.

Шу баланд қир, чўл чегараси. Уфққа туташиб кетган баланд-паст адрлар ҳам ҳадемай яшил экинзорларга айланади. Инсон қудрати, заковати бунга қодир. Қаршибой ҳар сафар шу чўл чегарасидан ўтганда беихтиёр қир тепасига кўтарилиб, шу поёнсиз кенгликка суқ билан тикиларди. Қалби янги орзу, меҳнат ишқи билан тепади.

У институтни битиргач, чўлга йўлланма олганди. Қалбида бир олам орзу билан ишга тушди. Чўлнинг изғирин бўронларида тобланди. Мирзачўлда агроном бўлиб ишлади. Янги ерлар очиш, пахта ҳосилдорлигини кўтариш йўлида бутун билимини сарфлади. Меҳнат билан элга танилди, ҳурмат-эътибор топди. «Кўкорол» чўли ўзлаштирилади, деган гаплар тарқалиши билан ўз туғилган ерига қайтди. Чўлда янги пахтачилик совхози ташкил этишда ўзини кўрсатди. Тажрибали чўлқувар оловқалб йигитни бўлим бошлиғи қилиб кўтаришди. Бу йил бўлим пахтакорлари салкам 600 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан планда белгиланганидан 15 центнердан ошириб «оқ олтин» топширдилар.

Қуш қанча баланд учса, ўзини бахтиёр, бехатар сезар экан. Инсон-чи? Инсон бахтини ердан излайди. Совхозда чўл қувиб, эл эътиборини топганлар кам эмас. Улар номи доимо эъзозланади. Моҳир пахтакор Турон Мансуров, Комил Абдураҳмонов, механизаторларнинг олдинги сафида бораётган Аҳад Усмонов, Анатолий Белосуцевлар чўлда шундай қишлоқ бино қилдики, йиллар ўтади, у яшнайверади. Улар келтирган сув бутун чўлни қондиради, абадий ҳаёт бераверади.

Н. ТЎРАЕВ,
Бекобод районидаги «Ленинград» совхози.

ЛАВҲА

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

Кубада шакар қамиш ҳосилини йиғиб олиш қизғин давом этмоқда. Мамлакат қишлоқ хўжалигининг асосий экини ҳисобланган шакар қамиш плантациялари тобора кўпаймоқда. Суратда миллий меҳнат қаҳрамони Виктория Миранда. Бу аёл 66 иш кунида юз минг арроб шакар қамиши (бир арроб 11,5 килограммга тенг) ўриб олганлиги учун Меҳнат Қаҳрамони деган юксак номга сазовор бўлди.

Пренс Латин—ТАСС фотоси.

СОВЕТ ИТТИФОҚИГА МИННАТДОРЧИЛИК

ҚОҲИРА, 13 декабрь. (ТАСС). Миср Араб Республикаси тинчлик тарафдорлари миллий кенгашининг Бош секретари Холид Моҳиддин Яқин Шарқдаги танқисликда Совет Иттифоқининг тутган позициясига, араб халқларининг Исроил агрессиясига қарши курашида уларга кўрсатаётган ёрдамига юксак баҳо берди.

Бу позиция, деди у, КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг тинчликсевар кучларнинг Москвада ўтказилган жаҳон конгрессида сўзлаган нутқида ўзининг ёрқин ифодасини топди. Ўша вақтда Л. И. Брежнев Совет Иттифоқи Яқин Шарқда чинакам мустаҳкам ва адолатли тинчлик ўрнатилишидан, ана шу районидаги барча мамлакатлар ва халқлар учун хавфсизлик таъминланишидан манфаатдор эканлигини кўрсатиб ўтди.

Ҳ. Моҳиддин бу ерда Миср жамоатчилиги намояндалари олдидан нутқ сўзлаб, Совет кишилари Араб мамлакатларининг Исроил босиб олган территорияларини озод қилиш ҳамда Фаластиндаги араб халқининг қонуний ҳуқуқларини тиклаш учун олиб бораётган кураши билан бирдам эканликларини таъкидлаб ўтди.

МИСРНИНГ ШИКОЯТИ

ҚОҲИРА, 13 декабрь. (ТАСС). Миср вакили Исроил мисрлик ҳарбий асирларга нисбатан бераҳмлик билан муомала қилаётганлиги тўғрисидаги шикоятни халқаро қизил крест номига йўллади.

Шикоятда, деб хабар беради МЕН агентлиги, исроилликлар қўлида асирликда бўлган чоғда қаттиқ азоб-уқубатларга дучор бўлган Миср армияси солдат офицерларидан 33 кишининг рўйхати келтирилади.

БИРДАМЛИК ИФОДАСИ

БРАЗЗАВИЛЬ, 13 декабрь. (ТАСС). Конго Халқ Республикаси билан Малагаш Республикаси қўлларига қурол олиб мустамлакачиликка қарши, озодлик ва мустақиллик учун курашаётган Африкадаги барча халқлар билан бирдамдир.

Мадагаскар ташқи ишлар министри Дидье Рацираканинг Конго Халқ Республикасига қилган расмий визити тугаганидан кейин бу ерда эълон қилинган Конго-Малагаш қўшма ахборотида ана шу ҳақда гапирилади. Томонлар араб халқлари Исроил босиб олган территорияларни озод қилиш ва Фаластин араб халқининг қонуний ҳуқуқларини тиклаш учун олиб бораётган курашига уларга ҳар томонлама ёрдам беришга тайёр эканликларини билдирдилар.

НОРОЗИЛИК НАМОЙИШИ

НЬЮ-ЙОРК, 13 декабрь. (ТАСС). Колумбия университетининг студентлари Нью-Йоркдаги ана шу энг йирик ўқув юрти маъмурларининг студентлар митингини ўтказишни таъқиқлаш тўғрисидаги қарорига катта норозилик намойиши билан жавоб қайтардилар. Студентларнинг бу митингида АҚШ Компартиясининг Бош секретари Гэс Холл нутқ сўзлаши лозим эди.

Намойишда шаҳардаги кўпгина жамоат ташкилотларининг вакиллари ҳам иштирок этдилар.

ИРОҚДА СОВЕТ МАШИНА — УСКУНАЛАРИ

БАҒДОД, 13 декабрь. (ТАСС). Совет пармалаш установкалари Ироқда яхши иш кўрсатди. Улар мамлакатнинг шимоли-ғарбий ва жанубий районларида артезиан қудуқлар пармалашда ишлатилаяпти. Яқинда Бутуниттифоқ «машиноэкспорт» савдо-сотиқ бирлашмаси келаси йилнинг бошларида Ироққа шу типдаги 30 та установка етказиб бериш тўғрисида тузилган шартномани бу ерда имзолади.

Биринчи миллий нефть кони — Шимолий Румайла қурилишида, Тартар кўлидан Фрот дарёсигача борадиган ва Яқин Шарқда энг катта 40 километрли суғориш канали трассасини қуришда сув ва фойдали қазилмалар излашда ҳам совет пармаловчи машина-ускуналаридан кенг кўламда фойдаланиляпти.

Ироқ давлат компаниялари Ироқ республикаси давлат секторини кенгайтириш ва мустаҳкамлашга ёрдам бераётган бошқа совет саноат машина-ускуналарини ҳам бажонидил харид қилмоқдалар.

АГРЕССОРГА ЁРДАМ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). АҚШ конгрессининг вакиллар палатаси келаси молия йилида чет давлатларга иқтисодий ва ҳарбий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини маъқуллади.

Қонун лойиҳаси, жумладан, Исроилга янги ҳарбий ва иқтисодий ёрдам кўрсатишга 2,6 миллиард доллар ажратишни — шу жумладан Тель-Авивга «фавқулодда программа» деб аталмиш ҳарбий ёрдам тариқасида 2,2 миллиард доллар ажратишни кўзда тутади. Бу қонуний тадбир Пномпень режимига ёрдам кўрсатиш учун 540 миллион доллар ажратилишини ҳам кўзда тутади.

Қонун лойиҳаси муҳокама қилиш учун сенатга юборилди.

УҚИШ ИМКОНИЯТИДАН МАҲРУМ БЎЛДИЛАР

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, 13 декабрь. (ТАСС). Бразилиянинг Сан-Паулу шаҳридаги мактаблардан бири ўқувчиларидан салкам 400 киши ўқиш имкониятидан маҳрум бўлди, чунки улар ўқиётган мактаб жойлашган ер участкасининг эгалари бу участка сотилганлигини айтишди. Ер эгалари бу жойда бошқа бино қуришга қарор қилганлар.

Польша Халқ Республикаси олимлари ва мутахассислари атроф-муҳитни ифлосланишдан сақлашда катта иш олиб бормоқдалар. Ишлаб чиқаришнинг ўсиши, химия саноатининг ривожланишига қарамай, ҳавога ва ташқарига чиқариладиган чиқиндилар бир мунча камайди. Суратда: Гливице заводида зарарли чиқиндиларга қарши яратилган қурилма.

ЦАФ—ТАСС фотоси.

ИСРОИЛ ИҒВОГАРЛИКНИ ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 13 декабрь. (ТАСС). Исроил Яқин Шарқда ўт очишни тўхтатиш тўғрисида БМТ хавфсизлик кенгашининг резолюцияларини қўпол равишда бузишни давом эттириб, Миср, Сурия ва Ливанга қарши қуролли иғвогарликлар қилмоқда.

БМТ фавқулодда кучларининг навбатдаги ахборотида кўрсатилишича, Исроил қўшинлари 8 ва 9 декабрда Миср билан ўт очишни тўхтатиш линиясида артиллериядан ва пулемётдан бир неча марта ўт очдилар. БМТ фавқулодда кучларининг ирландиялик патрули Исроил бўлинмасининг Миср позицияси томон силжиганлигини қайд қилди. БМТ кузатувчилари 9 декабрда Сурия — Исроил секторида Исроил қўшинлари томонидан пулемётдан ўт очилганлигини қайд қилдилар.

Исроил қўшинлари 10 декабрда Ливан территориясига қараб пулемётлардан ва миномётлардан бир неча марта ўт очдилар. Исроил қўшинларининг Ливан чегараси бўйлаб силжиганлиги, шунингдек Исроил ҳарбий ҳаво кучлари самолётларининг Ливан территорияси устида учиб юрганлиги кузатилди.

ДАМАШҚ. 13 декабрь. (ТАСС). Сурия ҳарбий қўмондонлиги вакилининг хабар беришича, Исроил бўлинмаси 12 декабрда Шимолий участкада Сурия қўшинларининг олдинги позициясига яқинлашишга уриниб кўрган, лекин Исроил бўлинмаси йўқ қилинган.

Бироз вақт ўтгандан кейин исроилликлар шу секторда Сурия позицияларига қараб артиллериядан ва танк тўпларидан ўт очганлар. Танклар, артиллерия ва миномётлар қатнашган отишма натижасида душман анчагина солдатлари ва техникасидан маҳрум бўлган.

САНЪАТ ҒУНЧАЛАРИ

Пойтахтимиздаги кўпгина корхоналарда ҳаваскорлар тўгараги мунтазам ишлаб турибди. Улар ўзларининг ёқимли куй ва қўшиқлари билан меҳнаткашларнинг маданий дам олишлари учун хизмат кўрсатмоқдалар. Суратда: машинасозлар маданият саройининг ёш санъаткорлари русча қўшиқ ижро этмоқдалар.

Тўқимачилар маданият саройидаги ҳаваскорлар тўгарагида истеъдодли ёш раққосалар кўп. Сайёра Зиёева ана шундай ёшлардан. Суратда: Сайёра ўзбек халқ рақсларидан бирини ижро этмоқда.

О. Левак фотолари.

*

АХЛОҚ-ОДОБ МАВЗУИДА

ҚАЛБ ОЙНАСИ

Одоб — ахлоқнинг муҳим жиҳатларидан бири. У маданиятлилик, хушмуомилалик, дид, фаҳм-фаросат ва назокат сингари ҳақиқий инсонга хос фазилатлардан таркиб топади. Зотан, бу хислатлар ўзаро мустаҳкам боғланган бўлиб, бирини иккинчисидан ажратиб бўлмайди.

Одобли киши, аввало маданиятли ва маданий хулқ эгаси. Бундай кишилар одатда, ўзаро муносабатларда иззат-ҳурматлари, хушмуомилалари, ўзларини тута билишлари, қалбан покизалиги ва камтаринликлари билан ажралиб турадилар.

Яхши одат — ахлоқ маданиятнинг мезони, яъни одамлар ўртасида ўзини тута билиш услуби. Зеро, коммунистик ахлоқни тарбиялашнинг асосий мақсади ҳам ўмум ижодига хос одатларини шакллантиришдан иборатдир.

Айтганимиздек, кўп соҳада умумий билимга, мустаҳкам эътиқодга ва энг яхши инсоний фазилатларга эга бўлган, ахлоқ нормаларига тўла риоя қиладиган кишилар маданиятли ҳисобланадилар, албатта. **«Маданият,**— деган эди М. И. Калинин,— **Одамнинг камолат даражасини кўрсатадиган муайян бир белгидир».** Бу белгиларга кишининг билими, ишончи, қизиқиши, дид-фаросати, маънавий қиёфаси, хулқи, ташқи кўриниши, одоб ва одатлари киради. Кишининг одоб сақлашида гап кўп. В. Белинский **«Ташқи софлик ва назокат киши қалбидаги софлик ва назокатнинг ифодаси бўлмоғи керак»**, дейди. Аслида, одат — бу онгли ҳаракатларнинг кўп марта такрорланиши. Донолар айтганидек, ҳамма нарса одатни тарбиялашдадир.

Маълумки, маънавий фазилатларнинг дастлабки замини оилада яратилади, шу ерда боланинг ҳис-туйғулари, фикрлари, феъл-атвори, табиати, онги ва ниҳоят ахлоқи, одоби, хулқи шаклланади. Бу эса ота-оналар зиммасига катта масъулият юклайди. Ахир, ўз фарзандларига вақтида маънавий фазилатларни сингдира билиш, уларни ҳар тарафлама баркамол, маънавий гўзал қилиб етиштиришнинг ўзи бўлмайди-ку!

Бурчни сезиш кишидан онгли интизом, қатъий ирода, ўзига талабчанлик, сўз билан иш бирлигига эришиш талаб қилади. Машҳур мутафаккир олим Абу Али ибн Сино: **«Яхши ва ёмон хулқнинг ҳаммаси шароит, тарбия, одатланиш натижасида вужудга келади, яхши хулққа ҳам одат туфайли эришилади»**, деб бежиз айтмаган. Биз нимага одатланган бўлсак, шу одат туфайли бизда у ёки бу хулқ пайдо бўлади. Бинобарин, ахлоқ нормаларини касб этишда одат катта роль ўйнайди.

Бошқача қилиб айтганда, одат кишининг иккинчи табиатидир.

Мана бир мисол. Тошкент Медицина институтининг талабаси Матлубахон турмушга чиққанига 2 йил бўлиб қолди. У ўзининг ёшликда ўрганган одатини янги уйда ҳам тарк этгани йўқ. Эрталаб барвақт туриб, катталарга салом беради, ўқишга кетгунга қадар уй-жойни йиғиб-териб, саранжом қилади. Унинг одамгарчилиги, хушфеълиллигини айтмайсизми!

— Яхши одатларни вужудга келтириш учун,— дейди Матлубахон биз билан суҳбатда,— оилада қатъий режим бўлиши керак экан. Ана шу тартибга риоя қилган киши ҳамма нарсани вақтида бажаришга одатланади ва ҳар бир ишга улгураолади. Оилавий ҳаётни, оилавий муносабатларни тўғри ташкил қилишда яхши одатларнинг аҳамияти катта эканлигини ўз турмушимда синаб кўряпман.

Иккинчи бир оилани олиб кўрайлик: инженер-конструктор Нафисанинг турмуш қурганига 5 йил бўлди. Ўшанда у биринчи курс талабаси эди. Ҳозир икки боланинг онаси. Катта даргоҳда инженер бўлиб ишлайди. Турмуш ўртоғи ҳам инженер. Нафиса ким билан учрашмасин, дарров қайнона-қайнотасини чаплиб, турмушидан нолийди: «Дам олиш кунлари 10 гача ухлагани қўйишмайди. Мен онамникида хоҳлаганча ухлардим. Ишдан кейин кинога тушсам хафа бўлишади», — дейди у.

Нафиса қўни-қўшниларни ёқтирмайди. Ҳеч кимни менсимайди, қўпол муомаласидан ҳамма безор. У фақат хуснига маҳлиё.

Нафисахонга ўхшашларга улуғ рус педагоги В. Ф. Одоевский сўзлари билан мурожаат қилгимиз келади: **«Хуснга энг яхши йўлдош ахлоқдир. Тарбия-биргина ақл ўрганишдангина эмас, балки у дид-фаросатдан, яна ҳам муҳимроғи яхши ахлоқ, одоб ва одатларни сингдиришдан иборатдир».**

Бундай ёмон одатларга «мубтало» бўлган қизлар турмуш қурганларида, оиланинг тинч ва нотинчлиги ўзларига боғлиқ эканлигини кўпинча тан олмайдилар. Янги уйга, янги шароитга мослаша олмай қийналадилар.

Яхши одатлар юксак ахлоқий одобни келтириб чиқаради. Халқимиз «Яхши одат-жонга роҳат, ёмон одоб-бошга азоб келтирар» деб, бежиз айтмаган. Ёмон одатларнинг юқумли эканлиги ҳаммага аён. Ёмон хулқли одамнинг биттаси ҳам кўплик қилади. Шунга кўра, биз бундай қараганда арзимайдиган майда-чуйда нарсалар, баъзан ёмон оқибатларга олиб келиши мумкинлигини назарда тутиб, ҳамиша ёмон одатларга қарши оқилона кураша билишимиз лозим.

Ҳақиқатан ҳам яхши хулқ ва одоб кишиларда яхши таассурот қолдиради. Уйдами, кўчадами, ишдами, ўқишдами, ҳамиша одамларга нисбатан оқибатли бўлмоғимиз керак. Чунки, инсонни улуғлашни биз яшаб турган воқелик, дунёқарашимиз ва идрокимиз, ахлоқ ва одобимиз, қолаверса гражданлик бурчимиз тақозо этади.

Ҳа, инсон ўз қалби, қалб ойнаси бўлган хулқи, ахлоқи ва шу ахлоқ маданиятининг мезони бўлган яхши одоби-одати билан гўзалдир. Зеро, ҳар биримиз инсонийликка ярашмайдиган, шаънимизга доғ туширадиган ярамас майл, одат ва қилиқлардан халос бўлайлик. Аксинча, янги, гўзал инсоний фазилатлар орттирайлик. Давримиз, замонамиз талаби бу!

Э. САЛИМОВА,
фалсафа фанлари кандидати.

ИСТЕЪДОД КЎРИГИ

Тошкент телевидение коллективи янги-янги мавзудаги мазмунли кўрсатувлар уюштириб, ўз мухлислари диққатини жалб этмоқда. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партияси ташкил этилганлигининг 50 йиллиги олдидан бериб борилаётган «Таъзим» ва «Меҳнатни шарофатлаймиз» (рус тилида) кўрсатувлари шулар жумласидан. Шунингдек, «Зеҳн» фестивали кўрсатувларини ҳам телевизор мухлислари муштоқлик билан кутишга одатланиб қолишган. Аввало шуни таъкидлаш лозимки, телевидение коллективи мазкур кўрсатувни уюштириб хайрли ишга қўл урдилар. Чунки бу кўрсатув телевизор мухлисларининг эътиборини қозонибгина қолмай, жойлардаги етишиб келаётган талантларни аниқлашда, уларнинг билим савиясини оширишда самарали роль ўйнамоқда.

Яқинда намойиш этилган навбатдаги «Зеҳн» телевизион фестивали кўрсатуви Тошкент областининг «Умид» ва Қашқадарё областининг «Дўстлик» командалари ўртасидаги мусобақага бағишланди. Мусобақа «Баҳор» концерт залидан олиб кўрсатилди. Биринчи бўлиб Қашқадарё область «Дўстлик» командасининг табриги янгради. Улар Тошкентнинг кечмиши ва бугуни ҳақида яхши билимга эга эканликларини намойиш этди. Мусиқавий шеър, куй ва қўшиқ, рақслар орқали томошабинларга Тошкентни гавдалантириб берди. Айниқса Тошкент зилзиласини, зилзила офатини йўқотиш учун ёрдамга келган қардошларимиз дўстлигини, зилзиладан зорланган аҳолининг бугунги шодлигини ифодаловчи «Дўстлик» командасининг коллектив рақси томошабинлар олқишига сазовор бўлди. Шунинг учун ҳам бу команда коллективи табригига ўн балл берилиб, жюри аъзолари томонидан ҳаққоний баҳоланди.

Тошкент областининг «Умид» командасига умидли ёшлар йиғилганлигининг гувоҳи бўлдик. «Умид» командаси ўз навбатида «Дўстлик» командасини табриклар экан, уларнинг ҳам чиқиши ҳаяжонли ва қизиқарли бўлди. «Умид» командаси ҳам шеър, куй ва қўшиқ, рақслар билан ўз мусобақадошларини табриклади. Команда табрик номеридан 9 балл олишга эришди.

«Дўстлик» командасидан Ўлмас Саиджонов «Ўзбекистон дейдилар», «Умид» командасидан Матлуба Дадабоева «Самарқанд ушшоғи» ашулаларини айтди. Ҳар иккала хонанда ҳам истеъдодли ёшлардан эканлигини кўрсатди. Ўлмас Саиджонов овозининг жарангдорлиги, жозибадорлиги билан ажралиб турса, ёш Матлуба Дадабоева овозининг мусиқийлиги, ашула руҳига кира олиши билан ажралиб турарди. Натижада ҳар иккала хонанда ҳам беш баллдан очко олишга муваффақ бўлишди. Бу эса, хонандалар учун қўйиладиган энг юқори балл эди.

Галдаги навбат фонтамимо санъатига бағишланди. Бунда «Дўстлик» командаси «Стоматолог ҳузурида», «Умид» командаси «Телефон-автомат» мавзуларини фонтамимо (ҳаракат орқали)да акс эттириб беришди. Ҳар иккала команда аъзолари ҳам ўз мавзуларини фонтамимо орқали маҳорат билан ифодалаб берди. Айниқса «Умид» командасининг ҳаракатлари жўшқин ва аниқ чиқди. Улар музикадан ҳам фойдаланди. Бу мавзуни очишда ва ҳаракатларни бошқариб туришда самарали таъсир кўрсатди.

Кейинги навбат концерт номерига берилди. «Умид» ансамбли «Қиз бола» ашуласини ижро этди. Улар бу ашулага ҳамоҳанг қизлар рақсини ҳам татбиқ этишиб, тўғри йўл тутишган. «Дўстлик» командасидан Лариса Ким ўзбекча ашула айтиб, томошабинлар таҳсинига сазовор бўлди.

Сўнгра ҳар қайси командадан бештадан йигит ажратилиб, уларнинг билими синаб кўрилди. Ундан кейин яна концерт номери берилди. Зотан ҳар иккала команда юқори баҳо олган бўлса ҳам, Гулчеҳра Нишонбоева (Тошкент области)нинг рақсдаги истеъдодини алоҳида таъкидлаш керак. У ҳали жуда ёш, лекин унинг жозибали рақси келажакда ажойиб раққоса бўлиб етишувидан далолат бериб турибди. Шунингдек ҳар қайси команда қизлари томонидан ижро этилган гуллар ҳақидаги мушоираси ҳам қизиқарли ва мазмунли ўтди. «Умид» қизларининг рақси ва гуллар қўндирилган кийимлари мазмунни очишга хизмат этган. Бундан ташқари уларнинг мушоираси замонавийлиги ҳамда мавзуни кенг қамраб олиши билан мусобақадошларидан ажралиб турди ва ютуққа эришди

Томошабинларни тўлқинлантирган чиқишлардан бири «Ер-ёр»,— никоҳ туйини талқин этиш мусобақасидир, десак янглишмаймиз. Қашқадарёлик ёш истеъдод эгалари ўз маҳоратларини кўрсатиб, зал ва саҳнани ҳақиқий никоҳ тўй тантанасига айлантириб юборди. Улар ўз талқинларида янгича тўйга қадимий анъана бўлмиш «Улоқ чопиш» ўйинини ҳам сингдириб, юборган. Аммо тошкентликлар ҳам бутун санъатларини намойиш этиб, ўзларининг маҳоратларини кўрсатди. Улар кўпчиликка ибрат бўладиган бугунги ва эртанги никоҳ тўйларини саҳнага олиб чиқди ва томошабинларнинг эътиборини қозонди. Команда капитанлари мусобақасида «Дўстлик» командаси капитани Тойлоқ Эшмуродов «Умид» командаси капитани Маҳмуд Тоировдан бир очко устунликка эга бўлиб, командаларнинг умумий баллини тенглаштиришга муваффақ бўлди — 69:69.

Кези келганда шуни айтиш керакки, бу галги «Зеҳн» телевизион фестивали ҳақиқий истеъдод кўригига айланди. Эркин Юсупов раислигидаги жюри аъзолари ҳам маҳаллий шароитдан келиб чиқиб, ёш санъаткорлар истеъдодига тўғри, одилона баҳо бердилар. Шунингдек бу кўрик ҳар иккала областда ҳам ёш санъаткорларга алоҳида эътибор берилаётганини кўрсатди. Биз кўрикдан хулоса чиқарар эканмиз, Тошкент область партия, касаба союз, комсомол раҳбарларининг ёш истеъдод эгаларига ғамхўрлик кўрсатаётганларининг гувоҳи бўлдик. Ўйлаймизки, бундан кейин ҳам ёш истеъдодларга эътиборни кучайтириб, санъатимизнинг янги-янги порлоқ юлдузларини етиштиришда баракали ҳисса қўшаверадилар.

Э. МУҲАМЕДОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Мультфильм. 10.20 — Экран хандаси. 11.00 МОСКВА. 11.05 — Янгиликлар. 11.10 — Болалар учун кўрсатув. 11.40 — Ҳужжатли фильм. 12.10 — Мультфильмлар. 12.40 — «Шеърият». 13.00 — Ота-оналар, сизлар учун. 13.30 — Концерт. 14.00 — «Здоровье». 14.35 — Бадиий ҳаваскорлар концерти. 15.20 — **Эртак ҳақида эртак** (бадиий фильм). 16.15 — Нефть саноати министри В. Д. Шашин сизларнинг саволларингизга жавоб беради. 16.45 — ТОШКЕНТ. 16.50 — «Звездочка» 17.30 — «До-ре-ми-фа-соль». 18.00 — «Ахборот». 18.15 — **Дўст сўзи** (адабий театр). 18.55 — Халқаро панорама (Москва). 19.55 — Илмий-оммабоп фильм. 20.10 — «Ахборот». 20.30 «ЧАШМА». 22.00 — МОСКВА. «Вақт». 22.30 — Фигурали учиш бўйича халқаро мусобақалар. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.30 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари. 14.00 — **Чавандозлар** (бадиий фильм). 16.45 — МОСКВА. **Ҳайвонот оламида.** 17.45 — Ўсмирлар учун кўрсатув. 18.55 — Ҳужжатли фильм. 19.55 — **Тонг отишга бир соат қолганда** (бадиий фильмнинг 1-серияси). 21.15 — «Голубой огонёк» саҳифаларида. 22.00 — ТОШКЕНТ. Тарих саҳифалари. 22.30 — Мамлакат олий ўқув юртлари миниатюра театрларининг фестивали. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 18.00 — ДУШАНБА КЎРСАТУВЛАРИ.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 15|XII да **Аида**, 16|XII да **Севилья сартароши** (кундузи), **Тановар** (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТРИДА — 15|XII да **Абу Райҳон Беруний**, 16|XII да **Абу Райҳон Беруний**, (кундузи), **Шоҳ Эдип** (кечқурун).

КИНО

Муҳаббат алангаси (2 серия) — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «МОСКВА» (кундуз в кечқурун).

Анжелика ва қирол; Анжелика — фаришталар маликаси; — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Капитан Жек (10.00, 12.00, 14.00), **Кунгабоқар** (16.00, 18.00, 20.00, 21.45): — «ВОСТОК».

Сайха — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Қаллоб Цеплис — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Алиби учун ярим миллиард — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Дунё — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Севгига эришиш йўли (13.00, 17.00, 20.45), **Италиялик Америкада** (11.00, 15.00, 19.00): — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ».

Робинзон Крузонинг ҳаёти ва ажойиб саргузашти — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Майерлинг (2 серия, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00), **Бувисиз ўтган умр** (жуфт соатларда): — «ДРУЖБА».

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА

15—16 ДЕКАБРДА

ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

СОБИТ РАҲМОН асари.

ЭМИН СОБИТ ЎҒЛИ музикаси.

Н. АЛИЕВА таржимаси,

„ҲИЖРОН"

2 парда, 8 кўринишли музикали комедия.

ПОСТАНОВКАЧИ РЕЖИССЕР — СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти ва Ҳамза номли Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати Р. ҲАМРОЕВ.

Дирижёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Н. ХАЛИЛОВ.

Рассом — А. ОЛЛОБЕРГАНОВ.

Балетмейстер — Ю. ИСМАТОВА.

Концертмейстер — А. Б. МАЛИНА.

Режиссёр ассистенти — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист С. ПУЛАТОВ.

ҚАТНАШАДИЛАР:

Ҳижрон — Н. ПУЛАТОВА;
Урхон — Ш. РАСУЛОВ;
Метуш — Ф. АҲМЕДОВ;
Фоти — Ўзбекистон ССР халқ артисти О. ФАЕЗОВА;
Дадашбола — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист С. ПУЛАТОВ;
Болавой — Т. АБДУВОҲИДОВ;
Қизбожи — Р. ТУРАЕВА;
Чарлистон — Ю. ИСМАТОВА.

СПЕКТАКЛЬ КЕЧ СОАТ 7 ЯРИМДА БОШЛАНАДИ.

Билетлар сотилмоқда.

Спорт

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

Республикамизнинг биринчи расмий чемпиони Азмиддин Хўжаев хотирасига бағишлаб, Тошкентда ўтказилган шахмат мусобақаси ниҳоясига етди. Омск шаҳридан келган халқаро мастер В. Цешковский ва «Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти вакили Л. Маслов 15 турдан сўнг 10,5 тадан очко тўплаб, биринчи ва иккинчи ўринни бўлишиб олдилар. Учинчи ва тўртинчи ўрин эса 10 тадан очко тўплаган халқаро мастер М. Подгаец билан «Буревестник» кўнгилли спорт жамияти вакили Г. Аъзамовга насиб бўлди. Ғолибларга «Ўзбекистон физкультурачиси» газетасининг совринлари топширилди.

Шуниси қувончлики, А. Хўжаев хотирасига бағишлаб ўтказилган турнирда СССР спорт мастерлари сони яна уч кишига кўпайди. Мусобақаларда муваффақиятли қатнашган тошкентлик шахматчилар Г. Аъзамов, С. Пинчук ва Д. Қаюмов спорт мастери нормативини бажардилар.

ФУТБОЛЧИЛАР ВА ХОККЕЙЧИЛАР САФАРДА

СССР клублари терма командаси Жанубий Америка мамлакатлари бўйлаб сафарни давом эттириб, Рио-де-Жанейрода Бразилиянинг «Вила нова» командаси билан учрашди. Учрашувда ҳисоб очилмади.

СССР хоккейчилари иккинчи терма командаси аъзолари эса Канадада навбатдаги муваффақиятни қўлга киритдилар. Улар Су-Сент-Мари шаҳрида маҳаллий «Грейхаундз» командаси билан мусобақалашиб, 11:1 ҳисобида ғалаба қозондилар. Шайбаларнинг учтасини ҳужумчимиз Лобанов киритди.

ОЧКОЛАРНИ БЎЛИШИБ ОЛИШДИ

«А» класси иккинчи группа хоккей командаларининг мамлакат биринчилиги учун навбатдаги учрашувлари бўлиб ўтди. Тошкентнинг «Бинокор» командаси бу гал Темиртов шаҳрининг «Строитель» командаси билан учрашди. Тошкентлик хоккейчилар биринчи кун кўтаринкилик билан ўйнаб, 4:2 ҳисобида ғалабага эришдилар. Аммо, иккинчи кун бўлган учрашувда 4:1 ҳисобида ютқазиб қўйдилар.

Хоккейчиларимиз бугун Свердловск шаҳрида «Звезда» командаси билан учрашадилар. «Звезда» командаси ҳозир группада биринчи ўринда келмоқда.

Қурувчилар совғаси

1-«Пискент» совхозининг 4-бўлимида қурилаётган тўқсон ўринли болалар боғчаси ҳадемай ўз бағрига кичкинтойларни қабул қилиб олади. Қурувчилар бу йил совхозда катта ишларни амалга оширишди. Улар қўли билан яратилган турар-жойларда ҳозир пахтакор ва чорвадорлар яйраб истиқомат қилмоқдалар.

Совхоз территориясида қурилаётган ғишт заводи, асфальт заводи ҳам бу йил ниҳоясига етди. 5 ва 6-бўлимларга водопровод суви келтирилди. Бепоён пахта майдонларида 20 та дала шийпони бунёд этилди.

Янги йилдан бошлаб совхозда қурилиш кўлами яна ҳам кенгаяди. Планга кўра қурувчилар 5-бўлимда болалар боғчаси, 3- ва 6-бўлимларда қатор турар-жой биноларини қурилишини бошлаб юборишлари керак. Ҳозир янги объектлар учун зарур бўлган бинокорлик материаллари жамланмоқда.

АВТОБУСЛАР ҚАТНОВИ ТЕЗЛАШДИ

Ўзбекистон ССР 50 йиллиги проспектидаги автостанцияда автобус ҳайдовчиларининг ўзаро гаплашиш қурилмаси ишга туширилди. Москва, Ленинград, Киев, Минск каби Иттифоқимизнинг йирик шаҳарлари автохўжаликлари тажрибаси асосида бу янгилик энди Тошкентда ҳам қўлланилмоқда.

Навбатдаги рейсдан қайтиб келган ҳайдовчи қурилмага кириб, автоматга ҳисоб беради. Хонадаги аппаратлар ҳайдовчининг келганлигини диспетчерлик пунктига маълум қилади. Шу тариқа ҳар бир ҳайдовчи бир кунда маршрут бўйлаб неча рейс қилганлиги маълум бўлади.

Янгича тартиб жорий этилгандан бери графикдан ўз ҳолича чиқиб кетадиган интизомсиз ҳайдовчилар сони анча камайди. Автобусларнинг мунтазам қатнаши салкам 90 процентгача кўтарилди.

Келаси йилда Революция хиёбони ёнида марказий диспетчерлик пункти қад кўтаради.

МИСР МУЗЕЙИ КЎРГАЗМАСИ

СССР Маданият министрлиги ва Миср Араб Республикаси маданият министрлиги ҳамда Миср ёдгорликларини сақлаш бош ташкилоти ҳамкорлигида Москвада Миср музейи виставкаси ташкил этилди.

Қоҳира музейи кўргазмасининг асосий экспонатларидан бири «Тутамхамон қабри муъжизасидир». Бизнинг давримизгача жуда яхши сақланиб келган бу тобут 1922 йили инглиз археологи Говард Картер томонидан очилган. «Тутамхамон» портретини тасвир этган бу топилма жуда катта қизиқиш уйғотмоқда. Мўмиёлашган жасаднинг боши беркитилган олтин ниқоб ҳам ниҳоятда қимматбаҳодир.

Кўргазманинг 50 та экспонати эрамиздан минг йил аввалги, яъни бундан 3,5 минг йил олдин яратилган тарихий ёдгорликлар музейнинг ноёб бойликлари ҳисобланади. Суратда: (чапдан ўнгга) Миср музейи ходими Иброҳим Иль Науауй, қадимий ёдгорликларни муҳофаза қилиш директори доктор Салоҳ Аҳмад Салоҳ ва Пушкин номли Марказий Давлат музейи ходими Е. Б. Георгиевская «Тутамхамон» ниқобини кўздан кечиришмоқда.

В. Чередницев, ва В. Христофоров фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, „Правда Востока" кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В36495. Редактор ўринбосарлари — В35885, В37916. Масъул секретарь — В34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936. Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786. Партия турмуши, ахборот ва спорт бўлимлари — В35811. Қишлоқ хўжалиги, фан мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050. Совет қурилиши маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В37045, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси Тошкент шаҳри.

Р. 02825.
Индекс 64634.
В. 1884.